

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач випускової кафедри
_____ Ельвіра ЛУЗІК
« ____ » _____ 2022 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)

ЗДОБУВАЧА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ «БАКАЛАВР»

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність 053 «Психологія»

Освітньо-професійна програма «Практична психологія»

Тема: «Психологічні особливості ціннісних орієнтацій психолога»

Виконавець: студент групи ПП-426 Шевчук Сергій Васильович

Керівник: д-р псих. н., професор Балахтар Валентина Візиторівна

Нормоконтролер: _____ Тамара МИХЕСВА

(підпис)

КИЇВ 2022

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет лінгвістики та соціальних комунікацій
Кафедра педагогіки та психології професійної освіти
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність 053 «Психологія»
ОПП «Практична психологія»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Ельвіра ЛУЗІК

« » _____ 2022 р.

ЗАВДАННЯ

на виконання дипломної роботи

Шевчука Сергія Васильовича

1. Тема дипломної роботи «Психологічні особливості ціннісних орієнтацій психолога» затверджена наказом ректора від 10.05.2022 №487/ст.
2. Термін виконання роботи: з 05.01.2022 до 24.05.2022 р.
3. Вихідні дані до роботи: робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до першого та другого розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків загальним обсягом 63 сторінки, з них обсяг основного тексту 33 сторінки, список використаних джерел нараховує 54 позиції.
4. Зміст пояснювальної записки: Вступ; Розділ 1. Теоретичні підходи до вивчення ціннісних орієнтацій особистості; Висновки до першого розділу; Розділ 2. Емпіричне дослідження ціннісних орієнтацій психолога; Висновки до другого розділу; Висновки; Список використаних джерел та літератури; Додатки
5. Перелік обов'язкового графічного матеріалу: дипломна робота містить 5 таблиць і 2 рисунки.

6. Календарний план-графік

№ пор.	Завдання	Термін виконання	Відмітка про виконання
1.	Опрацювання та реферування літератури з теми дослідження. Визначення об'єкта і предмета дослідження	07.02.2022	05.01.2022
2.	Формулювання теми, мети, завдань дослідження. Написання вступу. Складання попереднього плану роботи. Узгодження з керівником	21.02.2022	14.01.2022
3.	Написання першого розділу. Подання керівникові на перевірку	04.04.2022	06.04.2022
4.	Написання другого розділу. Подання керівникові на перевірку	16.05.2022	02.05.2022
5.	Оформлення роботи. Подання керівникові на перевірку	20.05.2022	24.05.2022
6.	Попередній захист дипломної роботи	27.05.2022	27.05.2022
7.	Опрацювання зауважень і виправлення недоліків	03.06.2022	31.05.2022
8.	Подання остаточного варіанта роботи на кафедру для перевірки на академічну доброчесність	06.06.2022	
9.	Подання дипломної роботи на рецензування	07.06.2022	
10	Захист роботи	15-17.06.2022	

7. Дата видачі завдання: «07» лютого 2022 р.

Керівник дипломної роботи _____ Балахтар В.В
 (підпис керівника) (П.І.Б.)

Завдання прийняв до виконання _____ Шевчук С.В
 (підпис випускника) (П.І.Б.)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи «Психологічні особливості ціннісних орієнтацій психолога» містить:

63 сторінки, 5 таблиць, 2 рисунки, 54 використаних джерела та літератури, 4 додатки.

Об'єкт: ціннісні орієнтації як психологічний феномен.

Предмет: психологічні особливості ціннісних орієнтацій психолога.

Мета: полягає у теоретичному обґрунтуванні цінностей особистості та емпіричному дослідженні психологічних особливостей ціннісних орієнтацій психолога.

Завдання дослідження:

– на основі теоретичного аналізу виокремити основні теоретичні підходи до вивчення ціннісних орієнтацій особистості;

– емпірично дослідити психологічні особливості ціннісних орієнтацій психолога;

– розробити методичні рекомендації щодо вдосконалення ціннісних орієнтацій психолога.

З метою розв'язання визначених завдань було використано сукупність теоретичних (аналіз, порівняння, систематизація, узагальнення інформації), емпіричних (методика «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості С. Бубнова»; опитувальник типу спрямованості особистості практичного психолога Т. Данілової, методика «Ціннісні орієнтації» М. Рокіча та математично-статистичні методи (пошук первинних статистик, кореляційний аналіз, дисперсійний аналіз та ін.). Статистичну обробку даних і графічну презентацію результатів здійснено за допомогою комп'ютерних програм SPSS (версія 23.0).

Практичне значення даного дослідження визначається тим, що отримані результати і висновки можуть використовуватися як психодіагностичні орієнтири в процесі розробки конкретних методичних рекомендацій щодо вдосконалення ціннісних орієнтацій психолога.. Зроблені

у дипломній роботі теоретичні висновки можуть використовуватись з метою підвищення ціннісних орієнтацій фахівців, в процесі викладання навчальних курсів у закладах вищої освіти, на курсах підвищення кваліфікації, перепідготовки тощо.

ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ, ПСИХОЛОГ, ГУМАНІСТИЧНИЙ ТИП СПРЯМОВАНOSTІ, ПРАГМАТИЧНИЙ ТИП СПРЯМОВАНOSTІ ЦІННОСТІ.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ПСИХОЛОГА.....	10
1.1. Теоретичні підходи до вивчення ціннісних орієнтацій особистості...	10
1.2. Психологічні особливості ціннісних орієнтацій психолога.....	16
Висновки до першого розділу.....	20
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ПСИХОЛОГА	21
2.1. Організація і методика дослідження ціннісних орієнтацій психолога	21
2.2. Діагностика особливостей ціннісних орієнтацій особистості психолога	24
2.3. Методичні рекомендації щодо формування ціннісних орієнтацій	31
Висновки до другого розділу.....	35
ВИСНОВКИ.....	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	40
ДОДАТКИ.....	46

ВСТУП

Актуальність теми дослідження зумовлено об'єктивною потребою вивчення ціннісних орієнтацій психолога, оскільки одна з основних функцій психологічної роботи (аксіологічна) передбачає формування відповідної ієрархії цінностей, за допомогою якої людина здатна оцінювати соціальну ситуацію, явища, вчинки інших людей як з позицій сенсу життя, життєвих цінностей, так і з позицій морально-етичної парадигми даного соціального середовища (Балахтар, 2019, с. 103-109). Пов'язано це також з необхідністю формування активної особистості, творчої, здатної відшукати своє місце в мінливому світі, ефективно реалізувати себе в професійній діяльності, встановлювати власні цілі та визначати реальні умови їх досягнення, а також із визначенням духовного потенціалу психолога, чиї цінності відіграють важливу роль в процесі формування ціннісних орієнтацій інших.

До феноменів «цінність» та «ціннісні орієнтації» увага вчених прикута ще з ХХ століття. З погляду психології цінності розглядалися як соціальна настанова, що регулює поведінку людини. Проте, вивчення цінностей особистості перебувало в колі зору й дослідників з інших галузей знання: педагогіки, соціології, філософії, соціальної психології, політології тощо

Ціннісні орієнтації є компонентом не тільки свідомості, але й поведінки, життєвим здобутком особистості, одним з центральних особистісних утворень, що детермінують процес становлення духовності, визначають мотивацію поведінки психолога і перебіг її діяльності, уможливають вибір різноманітної поведінки, різних способів діяльності, адекватних конкретним соціальним відносинам та умовам.

На сучасному етапі ця проблема не втратила своєї актуальності, свідченням чого є значна кількість досліджень вітчизняних та зарубіжних авторів, а також постійні дискусії на сторінках видань різного спрямування. Зокрема досліджуваний феномен є предметом досліджень наступних вчених,

а саме: А. Ручки, Б. Ананьєва, В. Тугарінова, В. Ядова, Г. Костюка, І. Беха, І. Бокачева, І. Кона, Л. Виготського, Л. Столовича, М. Вебера, М. Кагана, М. Рокича, Н. Чавчавадзе, О. Вишневського, О. Леонтєва, О. Сухомлинської С. Анісімова, С. Рубінштейна та багатьох інших.

Вагомий внесок у дослідження проблеми цінностей, окремих аспектів ціннісно-сміслової сфери особистості, ціннісних орієнтацій зробили Г. Балл, М. Боришевський, О. Бондарчук, Н. Журавльова, О. Леонтєв, З. Карпенко, Г. Радчук, М. Рокич, Ш. Шварц та інші. Зокрема, О. Леонтєв (1993, с. 150-155), досліджуючи ціннісні орієнтації, вважав, що «це провідний мотив – мета підноситься до істинно людського і не відокремлюється від людини, а зливає його життя з життям людей, їх благом. Такі життєві мотиви здатні створити внутрішню психологічну виправданість її існування, яка складає сенс життя». Науковець вагоме місце у структурі особистості відводив цінностям внутрішнього світу людини, які визначав як вищу інстанцію особистості.

Проте теоретичних та емпіричних досліджень особливостей ціннісних орієнтацій психолога відносно небагато. Зазначене вище і визначає актуальність теми дослідження: **«Психологічні особливості ціннісних орієнтацій психолога»**.

Об'єктом дослідження є ціннісні орієнтації як психологічний феномен.

Предметом дослідження є психологічні особливості ціннісних орієнтацій психолога.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні цінностей особистості та емпіричному дослідженні психологічних особливостей ціннісних орієнтацій психолога.

Для досягнення цієї мети були поставлені такі **основні завдання**:

– на основі теоретичного аналізу виокремити основні теоретичні підходи до вивчення ціннісних орієнтацій особистості;

– емпірично дослідити психологічні особливості ціннісних орієнтацій психолога;

– розробити методичні рекомендації щодо вдосконалення ціннісних орієнтацій психолога.

Експериментальна база дослідження: Національний авіаційний університет. Вибірку становлять 30 респондентів різного віку (від 20 до понад 60 років)

З метою розв’язання визначених завдань було використано сукупність теоретичних (аналіз, порівняння, систематизація, узагальнення інформації), емпіричних (методика «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості С. Бубнова»; опитувальник типу спрямованості особистості практичного психолога Т. Данілової, методика «Ціннісні орієнтації» М. Рокича та математично-статистичні методи (пошук первинних статистик, дисперсійний аналіз та ін.). Статистичну обробку даних і графічну презентацію результатів здійснено за допомогою комп’ютерних програм SPSS (версія 23.0).

Апробація результатів дослідження. Ключові положення дипломної роботи автора відображено у публікації, видрукуваній у матеріалах X Міжнародної науково-практичної конференції «Психолого-педагогічний супровід професійної підготовки та підвищення кваліфікації фахівців в умовах трансформації освіти, заслуховувалися й аналізувалися на засіданнях кафедри педагогіки та психології професійної освіти НАУ.

Структура дослідження обумовлена логікою дослідження, його завданнями і складається зі вступу, 2 розділів, висновку, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи 63 сторінки, з них обсяг основного тексту 33 сторінки, список використаних джерел нараховує 54 позиції. Робота містить 5 таблиць, 2 рисунки і доповнена 4 додатками.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ПСИХОЛОГА

1.1. Теоретичні підходи до вивчення ціннісних орієнтацій особистості

Впродовж останніх десятиліть як в країнах ЄС, так і в Україні проблема цінностей та ціннісних орієнтацій особистості набула особливої актуальності. Означені поняття є об'єктом досліджень в галузях психології, філософії, соціології та багатьох інших, що свідчить про актуальність, складність та різноплановість.

В межах нашого дослідження ми завдячуємо науковим поглядам Н. Жигайло (2008), який феномен цінностей потрактував, як таке, «...що почуття людини диктує визнати важливішим над усім, і до чого можна прагнути, ставитися з повагою та визнанням».

Цінності розуміють як «певні ідеї, погляди за допомогою яких люди задовольняють свої потреби та інтереси» (М. Головатий), «стійке переконання в тому, що певний спосіб поведінки чи кінцева мета існування має потенційне значення з особистого погляду, на відміну від протилежного чи зворотного способу поведінки або кінцевої мети існування» (М. Рокич, 1973). Як зазначають С. Возняк та В. Кононенко (1999), «цінністю можна вважати все те, що може цінувати особистість, що є для неї значущим і важливим. Власне, йдеться про ту роль, яку предмет чи явище можуть відігравати в життєдіяльності людей із точки зору їхніх потреб, інтересів, цілей».

Безумовно, все те, що для однієї людини є цінним, інша може недооцінювати, а інколи й взагалі не вважати цінністю. Таким чином, можемо говорити про те, тобто цінність завжди суб'єктивна.

Потреба у визначенні особистості цінностей, пріоритетів і сенсу життя виникає у кожної людини. Це одна з найважливіших потреб особистості. Особливості становлення особистості залежить від економічного і культурного рівня розвитку суспільства, в якому росте особистість, від того, який історичний етап цього розвитку вона застала .

Розвиток особистості та формування шкали життєвих цінностей визначається також і тим, що очікують від нього сім'я і суспільство, які цінності та ідеали йому пропонують, які завдання стоять перед ним у різні вікові періоди. Життєві цінності визначають поведінку особистості, її ставлення до власної поведінки та поведінки інших (Мельничук, 2020, с.283-287).

Поняття «ціннісні орієнтації» з'явилося в літературі в результаті досліджень, що виконувалися на стику різних наук. Б. Ананьєв, зокрема, відзначав, що ціннісні орієнтації – це своєрідний центр, у якому сходяться пошуки соціологів, соціальних психологів і психологів (Ананьєв, 1968). «Ціннісні орієнтації – це, насамперед, надання переваги чи заперечення певних смислів як засад життєорганізації і (не)готовності поводитися згідно з ними... Ціннісні орієнтації, отже, визначають загальне спрямування інтересів особистості; ієрархію індивідуальних переваг і взірців; цільову й мотиваційну програми; рівень домагань і престижних переваг; уявлень про те, що має бути, і механізми селекції за критеріями значимості; міру готовності й рішучості (через вольові компоненти) через реалізацію власного «проекту» життя» (Здравомыслов, 1986, с. 1199).

Ціннісні орієнтації – найважливіші елементи внутрішньої структури особистості, закріплені життєвим досвідом людини, всією сукупністю її переживань. Вони відокремлюють значуще, істотне для даної людини від незначущого, неістотного (Бусел, 2004, с.1366). Система ціннісних орієнтацій є підсистемою більш широкої системи: «життєвий світ людини», «образ світу», має структурний та багаторівневий характер (Вишневський, 2008).

Спільним у розумінні сутності понять «цінності» та «ціннісні орієнтації» є те, що їх розглядають у ролі усвідомленого і прийнятого людиною загального смислу її життя. Розбіжності у цих поняттях полягають у тому, що цінності – об'єктивні, ціннісні орієнтації – суб'єктивні, тому що вони складаються під впливом свідомості індивіда, формуються у процесі його соціального розвитку, участі у трудовому житті.

Класичне визначення «цінностей» і «системи ціннісних орієнтацій» сформулював М. Рокіч. Під «цінністю» він розуміє стійке переконання в тому, що певний спосіб поведінки чи кінцева мета існування краще з особистої чи соціальної точок зору, ніж протилежний або зворотний спосіб поведінки, або кінцева мета існування. На його думку, ціннісна орієнтація так чи інакше впливає на будь-які суспільні явища. При цьому Рокіч вважає, що людські цінності відносно нечисленні і організовані в системи цінностей, причому всі люди володіють одними і тими цінностями, хоча й не однаковою мірою (Rokeach, 1973).

М.Рокіч у своїй концепції визначив ієрархію цінностей як структуру переваг індивідом кожної цінності. Відповідно до цієї класифікації існує два класи цінностей – термінальні (цінності цілі) та інструментальні (цінності засоби). У рамках даної теорії загальне число цінностей порівняно невелике, і зв'язку з цим люди володіють одними і тими ж цінностями, але відмінності можна спостерігати не в самих цінностях, а в системі їхньої організації. Тобто вивчати необхідно сам ціннісні орієнтації М. Рокіч узагальнив та систематизував результати дослідження цінностей з різних аспектах, зокрема у філософському (Ч.Моррісом), психологічному (М.Смітом), соціологічному (Р.Віллінсом) та ін. запропонував визначити цінності як «абстрактні ідеї, позитивні чи негативна, непов'язані з певним об'єктом чи ситуацією, що виражають людські переконання про типи поведінки і бажані цілі». При цьому він виходив з таких припущень: загальне число значущих і мотивуючих цінностей у людини невелике; усі люди в основному мають схожі цінності, що мають лише різний ступінь значущості для кожного; усі

цінності організовані в системі; витoki Людських цінностей простежуються в культурі, суспільстві соціальних інститутах особистості; цінності впливають на багато феноменів, які є предметом дослідження низки наук

М. Рокічем також була встановлена залежність ціннісних орієнтацій від цілого ряду чинників: рівня доходів респондентів, їх статі, віку, раси, освіти, релігійних і політичних переконань. Був виявлений і зв'язок цінностей з різними особистісними характеристиками та поведінкою. При цьому було висунуто положення про те, що система цінностей має горизонтальну вертикальну і багаторівневу ієрархічну структуру.

Ціннісні орієнтації є комплексною категорією, тому доцільно зупинитися на ряді класифікацій і типологій цінностей. Серед численних класифікацій і типологій цінностей слід відзначити спробу розмежування цінностей на дві полярні групи: «колективістські» і «індивідуалістичні». Перша група об'єднує цінності, відповідні способу життя в колективі (вона найбільш яскраво представлена такими цінностями, як «турбота про загальне благополуччя», «щастя інших»), друга включає цінності, що ставлять на перше місце інтереси конкретного індивіда (тут фігурують цінності типу «незалежність», «тверда воля» тощо). Вважаємо, що при певній умовності поділу цінностей на вищезгадані групи ця класифікація відбиває спроби розглядати цінності як в єдності з конкретно практичною діяльністю людини в колективі у поєднанні з її ідеалами, так і поза колективом, але спираючись на ідеали, прийняті в суспільстві. Інші класифікації ставлять своєю метою конкретизувати об'єктну спрямованість цінностей у ряді аспектів: за предметом та змістом об'єктів(соціально політичні, економічні, моральні), за суб'єктом відносин (громадські, класові, цінності соціальних груп).

Найбільш поширеною класифікацією цінностей на *філософському рівні* вважається розподіл на релігійні, етичні, естетичні, логічні й економічні. У *соціологічному аспекті* цінності розглядаються як нормативи або регулятори діяльності. Тут їх доцільно розділяти на цінності-норми, цінності-ідеали, цінності-цілі, цінності-засоби. У *психологічному аспекті* існують

класифікаційні моделі, у яких цінності структуруються за предметом або змістом об'єктів, на які вони спрямовані (соціально-політичні, моральні, економічні і інші); за суб'єктом ставлення (суспільні, цінності соціальних груп, колективні, індивідуальні) (Долинська., 2008, с. 33-35).

Підхід до вивчення цінностей та ціннісних орієнтацій у взаємозв'язку з діяльністю людини представлений в класифікації К. Хабібулліна, який поділяє ціннісні орієнтації таким чином: за суб'єктом діяльності: на індивідуальні цінності, цінності групи, класу, суспільства в цілому; за об'єктом діяльності: на цінності, що відображають матеріальні (вітальні) і духовні (соціогенні) потреби; за видами діяльності (трудові, пізнавальні, виховні, соціально політичні); за способом діяльності. При класифікації цінностей мають місце спроби виділення інших критеріїв. Так, цінності поділяються на групи залежно від того, які види потреб вони задовольняють, яку роль виконують у життєдіяльності людини, до якої сфери діяльності мають відношення.

Цінності поділяються також за об'єктом засвоєння (на матеріальні, матеріально духовні); за метою засвоєння (на егоїстичні, альтруїстичні); за рівнем узагальнення (на конкретні, абстрактні); за способом виявлення (на ситуативні та стійкі); за роллю у діяльності особи (на термінальні та інструментальні); за змістом діяльності (на пізнавальні, предметно перетворювальні, творчі, естетичні, наукові, релігійні та ін.); за належністю (на особисті (індивідуальні), групові, колективні, громадські, загальнонародні) та ін. Існує класифікація цінностей, що відображає відношення до них соціальної групи, суспільства в цілому: позитивні – негативні. Крім того, цінності поділяють (умовно) на первинні та вторинні, реальні – потенційні, безпосередні – опосередковані, абсолютні – відносні. Дослідники підкреслюють, що досить важко віднести до якого-небудь конкретного класу ідеальні, інтелектуальні, вічні, глобальні цінності, бо всі вони знаходяться в тісному взаємозв'язку і взаємозалежності.

У розгорнутому, повністю сформованому, усталеному вигляді цінності стають самоцінними, функціонально незамінними, представляючи собою талони, які важливі самі по собі, а не тому, що задовольняють будь яку потребу. За своєю структурою цінності не представляють стійкої системи, так як постійне виникнення нових і функціонально самостійних цінностей порушує сформований їх порядок. У цьому сенсі можна припустити, що система цінностей внутрішньо прагне до саморозвитку. При цьому їх організуючий початок знаходиться у внутрішніх обмеженнях, що не дозволяють людині реалізувати всі цінності, які змушують її постійно робити вибір між ними, тобто вибудовувати їх у певну ієрархію. Таким чином, аналіз представлених вище підходів вивчення ціннісних орієнтацій показав, що система цінностей має складну багаторівневу рухому ієрархічну структуру, до компонентів якої входять три рівня цінностей: духовні, соціальні та матеріальні. Ці цінності в результаті здійснення оціночної діяльності виявляються в поведінковому, когнітивному та емоційному компонентах оцінки. Це можна побачити із визначень науковців. Так, ціннісні орієнтації розуміють як:

- елемент свідомості людини, який має вагомий вплив на сприйняття навколишньої дійсності, відношення до суспільства, соціальної групи, а також на усвідомлення особистістю самої себе (Жигайло, 2019);

- вільно та відповідально обрані людиною установки, що інтегруються між собою і є значно ширшими, аніж будь-які стійкі або базові орієнтири, соціальні установки та ідеали (Ядов, 1975, с. 28);

- складна сукупність, що включає в себе різноманітні форми взаємодії індивідуального й суспільного в особистості, специфічні форми усвідомлення людиною навколишньої дійсності, минулого, теперішнього й майбутнього, а також сутності власного «Я» (Долинська, 2008, с. 12-14);

- ключові елементи внутрішньої структури особистості, закріплені в її життєвому досвіді, що становлять сукупність її переживань (Здравомыслов, 1986, с. 29);

– властивість того чи іншого суспільного предмета, явища, які задовольняють потреби, інтереси, бажання (Бутківська, 2000, с.27).

Отже, єдиного визначення ціннісних орієнтації особистості немає. В науковому дискурсі досліджуване поняття здебільшого потрактовується як властивість того чи іншого суспільного предмета, явища, що задовольняє потреби, інтереси та бажання. Іншими словами, це соціально значущі уявлення про те, що таке справедливість, добро, любов, патріотизм, дружба тощо.

Підсумовуючи зазначимо, що в сучасних психологічних та соціологічних дослідженнях представлені різні погляди на особливості розгортання в життєвому просторі особистості психолога ціннісних орієнтацій.

1.2. Психологічні особливості ціннісних орієнтацій психолога

Цінності є невід’ємною характеристикою, однією із форм суспільних відносин людини та довкілля. Вони відображають суб’єктивну зацікавленість сприйняття інших людей а також предметів, явищ, процесів, та відбивають ставлення до різних видів діяльності та способів досягнення мети. Різноманітні аспекти змісту поняття представлено у позиціях дослідників, які розуміють цінності як:

- здатність задовольняти потреби й інтереси особистості (О. Дробницький, А. Здравомыслов);

- особлива значущість речей, явищ, процесів, ідей для життєдіяльності суб’єкта, його потреби та інтересів (В. Тугарінов);

- форму прояву життєвих стратегій особистості тощо (О. Васильєва);

- предмети, що є корисними для людини, мають для неї певне значення (Ф. Знанецький);

- відображення певної якості оцінного судження, яке фіксується у свідомості у вигляді оцінки і наділене особливим статусом серед інших предметів (Т. Тітова);

- цінності це не те, за що платимо, а те, заради чого живемо (Рубінштейн, 2007).

Отже, вчені здебільшого виокремлюють таку особливість цінностей, як їх значущість. При цьому цінності набувають значущості, якщо їх розглядати як феномен людського буття у взаємозв'язку з діяльністю та її результатами.

Цінності виступають стрижнем мотиваційної сфери особистості, одним із провідних регуляторів вибору особистістю професійної спрямованості, в якій реалізуються її смисли життєдіяльності.

Психологи (Т. Дубовицька, Д. Леонт'єв, М. Рокич, Р. Х. Шакуров та ін.) поділяють цінності на генетичні, культурно-історичні, емоційно-оцінні, соціальні тощо. При цьому в їх змісті виокремлюють ознаки локалізації діяльності, реальності, стійкості і ситуативності та ін.

Як засвідчив аналіз, за генетичною ознакою цінності можна розділити на первинні, які витікають із природних потреб (безпека, благополуччя, комфорт та ін.) і вторинні, що формуються в онтогенезі і складають більшість у системі цінностей особистості. В цьому аспекті Р. Шакуров (2003) визначає інтеракційні, смисложиттєві цінності, що виникають у процесі соціалізації. У своїй диспозиційній теорії особистості Г. Олпорт виокремив теоретичні, економічні, естетичні, соціальні, політичні, релігійні цінності [цит. Олпорт, 2002].

Систематизація цінностей відповідно до їх функцій у структурі діяльності була запропонована М. Рокичем, який поділяв останні на термінальні (цілі) й інструментальні (засоби). Дослідник зазначив, що завдяки емоційній привабливості інструментальні цінності в процесі діяльності можуть стати термінальними, тобто засоби переходять у мету діяльності. Вважаємо, що така класифікація є ефективною в контексті

розуміння особливостей професійно-ціннісної сфери майбутнього практичного психолога.

Слушно, на нашу думку зазначає Т. Бутківська (2000, с.27) про те, що ціннісні орієнтації «не піддаються сумніву, але видозмінюються, є еталоном, ідеалом для людей. З іншого боку – це відношення суб'єкта до предметів та явищ реальності, яке виражається ціннісними орієнтаціями, соціальними установками, якостями особистості. Тут вони виступають як певна структура особистості. Перший аспект суспільний, другий – особистісний».

Варто зазначити, що як елемент структури особистості, ціннісні орієнтації відображають її внутрішню готовність до дій з метою задоволення потреб і цілей, скеровують її поведінку в різних сферах діяльності.

Опираючись на теоретичний доробок О. М. Целякової, зазначимо, що ціннісні визначають: спрямованість інтересів і прагнень особистості в цілому; цілі та мотиваційні установки; ієрархію вподобань і зразків людини;) вподобання; уявлення про дійсне і механізми селекції за критеріями значущості; рівень готовності та рішучості в контексті реалізації власного «проекту життя»

При цьому, як зазначають І. Тимченко і Л. Кунц (2007), варто враховувати професійну спрямованість психолога у взаємозв'язку з практичним, освітнім та дослідницькими напрямками діяльності. Адже психолог може реалізувати практичну, освітню і дослідницьку діяльність та мати відповідну спрямованість. Т. Данилова (2004) розглядає професійну спрямованість психологів з позицій двох вісей «гуманізм-егоценризм», «екзистенціалізм-прагматизм». Відповідно, визначає домінуючі типи спрямованості – гуманістичний, екзистенційний, прагматичний, егоцентричний

Узагальнюючи результати досліджень, можна констатувати, що цінності виконують у житті особистості низку важливих функцій, як-от: когнітивну (критерії самооцінки, самоусвідомлення, детермінація пізнання людиною соціального довкілля); регулятивну (регуляція поведінки,

взаємовідносин з іншими і вибору смислів життєдіяльності); мотиваційну, що сприяє формуванню смислової сфери особистості, віддзеркалюється у ціннісних орієнтаціях і виступає підґрунтям вибору професійної діяльності.

Отже, під цінностями особистості в загальному ми будемо розуміти одну з форм суспільних відносин людини зі світом, що відображає суб'єктивно значуще ставлення до предметів, речей, явищ, процесів, діяльності; відповідає інтересам і задовольняє потреби особистості.

Ціннісні орієнтації, як зазначають науковці (Н. Антонова, Б. Братусь, Г. Радчук, М. Рокіч, А. Фурман,), це певна ієрархія інтересів і потреб особистості, згідно якої надається перевага певним цінностям у різних життєвих ситуаціях, спосіб розрізняння особистісних явищ і об'єктів за рівнем їхньої значущості для людини; відображення у свідомості людини цінностей, що визначаються нею як стратегічні життєві цілі та загальні світоглядні орієнтири, що посідають порівняно високе положення в ієрархічній структурі регуляції діяльності особистості (Фурман, 2016).

Ціннісні орієнтації, згідно уявлень Т. Тітової (2012, с. 51), це усвідомлені та забарвлені особистісним смислом цінності, що проявляються у регуляції поведінки та діяльності суб'єкта. Провідна роль ціннісних орієнтацій полягає у спрямуванні професійної діяльності, наданні їй цінності та змістовності, регуляції поведінки а також формуванні способів самоаттуалізації

Отже, вивчення ціннісних орієнтацій показало, що система цінностей має складну багаторівневу рухому ієрархічну структуру, до компонентів якої входять три рівня цінностей: духовні, соціальні та матеріальні. Ці цінності в результаті здійснення оціночної діяльності виявляються в поведінковому, когнітивному та емоційному компонентах оцінки. Це можна побачити із визначень науковців.

Так, ціннісні орієнтації розуміють як: елемент свідомості людини, установки людини (стійкі або базові орієнтири) та ідеали, специфічні форми усвідомлення людиною навколишньої дійсності, минулого, теперішнього й

майбутнього, ключові елементи внутрішньої структури особистості, явища, які задовольняють потреби, інтереси, бажання тощо.

Висновки до першого розділу

Аналіз підходів до вивчення ціннісних орієнтацій особистості показав відсутність єдиного підходу до його трактування. У розгорнутому, повністю сформованому, усталеному вигляді цінності стають самоцінними, функціонально незамінними, представляючи собою талони, які важливі самі по собі, а не тому, що задовольняють будь яку потребу. В науковому дискурсі досліджуване поняття здебільшого потрактовується як властивість того чи іншого суспільного предмета, явища, що задовольняє потреби, інтереси та бажання.

Виявлено, що система цінностей має складну багаторівневу рухому ієрархічну структуру, до компонентів якої входять три рівня цінностей: духовні, соціальні та матеріальні. Ці цінності в результаті здійснення оціночної діяльності виявляються в поведінковому, когнітивному та емоційному компонентах оцінки. Так, ціннісні орієнтації характеризують усвідомленість людиною і вагомий вплив на сприйняття навколишньої дійсності, відношення до суспільства, соціальної групи, а також на усвідомлення особистістю самої себе; свобода і відповідальність за обрані людиною установки та ідеали, різноманітність форм взаємодії індивідуального й суспільного в особистості, усвідомлення людиною навколишньої дійсності, минулого, теперішнього й майбутнього, а також сутності власного «Я»; життєвий досвід, що становлять сукупність її переживань; властивість того чи іншого суспільного предмета, явища, які задовольняють потреби, інтереси, бажання тощо.

РОЗДІЛ 2

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ПСИХОЛОГА

2.1. Організація і методика дослідження ціннісних орієнтацій психолога

Огляд наукової літератури дослідження ціннісних орієнтацій психолога дозволив припустити, що наразі рівень ціннісних орієнтацій не є високим та ефективним для реалізації діяльності. Проте ми розуміємо важливість для сучасного психолога ціннісних орієнтацій, що виступають одним з основних чинників його соціально активної позиції, моральної свідомості, готовності до якісної реалізації професійної діяльності в умовах змін.

Ціннісні орієнтації обумовлені мінливістю соціально-економічних умов, особливостями особистості фахівця, його віком, досвідом професійної діяльності у сфері практичної психології як нормативної діяльності, пов'язаної з моральними цінностями і соціальними нормами, з поведінкою людини, що передбачає «прояв гуманістичного ставлення до людей» (Пірен, 2016, с. 72-80).

З метою визначення психологічних особливостей ціннісних орієнтацій психолога нами було проведено емпіричне дослідження (у цифровому форматі) в період з 11.02.2022 по 15.05 2022 рр. у цифровому форматі серед психологів закладів вищої освіти.

В емпіричному дослідженні взяли участь 30 практичних психологів із закладів вищої освіти (з яких 30% – чоловіки і 70% – жінки), а саме (Додаток А): НАУ, ДЗВО «Університет менеджменту освіти», Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича, яких було розподілено за статтю, віком, рівнем освіти (табл. 2.1.1).

**Розподіл досліджуваних психологів залежно
від статі, місця проживання та освіти**

Група досліджуваних	Кількість осіб	Валідний процент
вік		
20-30 рр.	10	33,3
31-40 рр.	4	13,3
41-50 рр.	10	33,3
51-60 рр.	6	20,0
стать		
чоловіки	9	30,0
жінки	21	70,0

До першої вікової групи увійшли психологи віком від 20 до 30 років (30,0 % досліджуваних), до другої вікової групи – фахівці віком 31-40 років (13,3 %), до третьої – психологи віком 41-50 років (33,3 % досліджуваних), до четвертої – фахівці віком 51-60 років (20,0 %). Усі психологи виявилися за місцем проживання у місті, тому розподілу не було.

Дослідження реалізовувалося в три етапи.

На *першому етапі* було здійснено теоретичний аналіз підходів до вивчення ціннісних орієнтацій особистості, визначено психологічні особливості ціннісних орієнтацій психолога, уточнено мету та завдання дослідження, підібрано методологічний інструментарій, розроблено програму дослідження.

На *другому етапі* було проведено дослідження психологічних особливостей ціннісних орієнтацій психолога, діагностовано респондентів, зібрано й проаналізовано емпіричний матеріал.

На *третьому етапі* було узагальнено результати експериментальної роботи, перевірено їх відповідність меті та завданням дослідження, інтерпретовано результати дослідження і на їх основі розроблено методичні рекомендації щодо формування ціннісних орієнтацій.

Діагностичним інструментарієм було обрано;

- 1) **Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості**
С.С. Бубнова
- 2) **Опитувальник типу спрямованості особистості практичного психолога Т. Данілової**
- 3) **Методику «Ціннісні орієнтації» (М. Рокіч).**
- 4) **Шкала задоволеності життям (E. Diener. R.A. Emmons, R. J. Larnes и S. Griffin)**

Використання **методику «Ціннісні орієнтації» (М. Рокіч, 1973)** сприяло визначенню особливостей ціннісних орієнтацій психологів, а саме визначити ціннісно-мотиваційну сферу людини. Респондентам пропонувалися два переліки цінностей (по 18 у кожному), в яких необхідно присвоїти ранговий номер кожній цінності, а картки розкласти в порядку значущості. Насамперед психологам пропонувалася сукупність термінальних цінностей, а згодом – інструментальних.

Опитувальник типу спрямованості особистості практичного психолога Т. Данілової (2004, с.41-44) дозволив виявити низку якостей, що характеризують особистість психолога – тип його спрямованості. Досліджуваним пропонувалося низку життєвих прагнень і деяких сторін вашого способу життя, де потрібно було оцінити запропоновані твердження за шкалами (А, Б, В, Г,)

Методика «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості С. Бубнова» спрямована на вивчення реалізації ціннісних орієнтацій особистості в реальних умовах життєдіяльності та допомагає визначити тип особистості і відносин. В опитувальнику 66 питань на які потрібно було відповідати так або ні.

2.2. Діагностика особливостей ціннісних орієнтацій особистості психолога

За результатами емпіричного дослідження нами виявлено недостатній рівень визначення структури ціннісних орієнтацій особистості в реальних умовах життєдіяльності (табл. 2.2.1).

Таблиця 2.2.1

Розподіл досліджуваних психологів за рівнями реальної структури ціннісних орієнтацій психологів

Ціннісні орієнтації	Рівні реалізації ціннісних орієнтацій, у %		
	низький	середній	високий
Приємне проведення часу, відпочинок	23,3	63,3	13,4
Висока матеріальний добробут	76,7	16,7	6,6
Пошук і насолоду прекрасним	24,1	55,2	20,7
Допомога і милосердя до інших людей	3,3	66,7	30,0
Любов	13,3	53,3	33,4
Пізнання нового у світі, природі, людині	6,7	40	53,3
Високий соціальний статус і управління людьми	41,4	41,4	17,2
Визнання та повага людей і вплив на оточуючих.	3,3	50,0	46,7
Соціальна активність для досягнення позитивних змін у суспільстві	23,3	56,7	20,0
Спілкування	13,3	80,0	6,7
Здоров'я	6,7	63,3	30

Як видно з табл. 2.2.1, пріоритетними в структурі ціннісних орієнтацій психологів є «Пізнання нового у світі, природі, людині» (53,3%), «Визнання і повага людей та вплив на оточуючих» (46,7%), «Любов» (33,4%) (Додаток Б). Зазначене вказує, що психологи прагнуть визнання та поваги оточуючих,

любові, пізнавати оточуючий світ і самих себе. Разом з тим, їх мало цікавить «високий рівень матеріального добробуту» (76,7% - низький рівень), високий соціальний і управління людьми (41,4% - низький рівень). Найбільш характерний для психологів середній рівень ціннісних орієнтації, а саме: спілкування (80%), допомога і милосердя до інших людей (66,7%), соціальна активність для досягнення позитивних змін у суспільстві (56,7%), приємне проведення часу відпочинок (63,3%), пошук і насолода прекрасним (55,2%), любов (53,3%)

При цьому встановлені значущі кореляційні зв'язки (Додаток Б), які свідчать про проблемне поле, оскільки цінність спілкування для психологів, насамперед, пов'язана з високим матеріальним добробутом (коефіцієнт кореляції Спірмена $r=0,432$, $p < 0,05$), здобуттям високого соціального статусу і управління людьми ($r=0,519$, $p < 0,01$), що, в свою чергу, корелює «визнання та повага людей і вплив на оточуючих». Натомість із цінністю надавати допомогу і проявляти милосердя до інших людей чи здійснювати соціальну активність для досягнення позитивних змін у суспільстві як одними з провідних соціально-значущих професійних цінностей психологів статистично значущих зв'язків встановлено не було. До того ж високий рівень прояву цінності надання допомоги і милосердя до інших людей виявлено лише у 30,0% досліджуваних, а здатність до соціальної активності для досягнення позитивних змін у суспільстві виявила лише п'ята частина досліджуваних (20%).

Варто також зазначити, що цінність «приємне проведення часу, відпочинок» корелює з цінністю «пізнання нового у світі, природі, людині» ($r=0,580$, $p < 0,01$), а цінність «здоров'я» корелює з цінністю «любов» ($r=0,432$, $p < 0,05$).

Власне психологічні особливості методу С. Бубнової дозволяють визначити критерій значущості цінностей, що порівнюється і задається самим суб'єктом, а не ззовні, ситуацією, тому методика, заснована на даному методі, можна віднести до особової. По-друге, за допомогою даного методу

можна вивчати ціннісні відносини, що не тільки усвідомлюються, але і що не усвідомлюються. Випробуваний тільки попарно порівнював цінності, а не будував ієрархію і системи та ранжування.

Встановлено статистично значущі відмінності показників цінностей здоров'я, спілкування, допомоги і милосердя до інших людей та ін. залежно від віку ($p < 0,01$). Так, до прикладу показники цінності здоров'я знижуються з 5 балів у середньому у віці 20-30 років до 2,8 балів у середньому у віці 51-60 років (рис. 2.2.1).

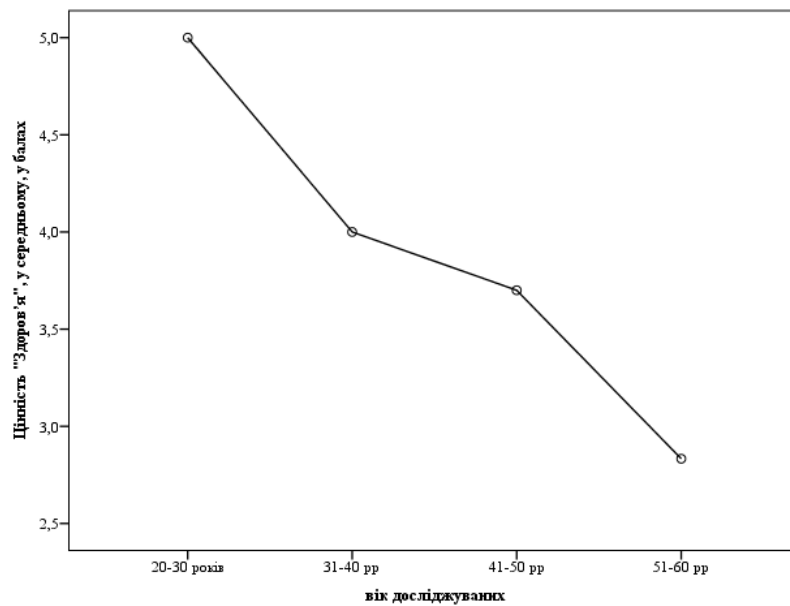

Рис. 2.2.1 Значущість цінності здоров'я залежно від віку ($p < 0,01$)

Варто зазначити, що значущість цінності допомоги і милосердя до інших людей залежно від віку зростає з початку трудової діяльності (у середньому 4,1 бали) до 40 років (у середньому 5 балів), після чого знижується до 50 років (у середньому 3,7 бали) і незначно зростає до 60 років (у середньому 4 бали) ($p < 0,01$).

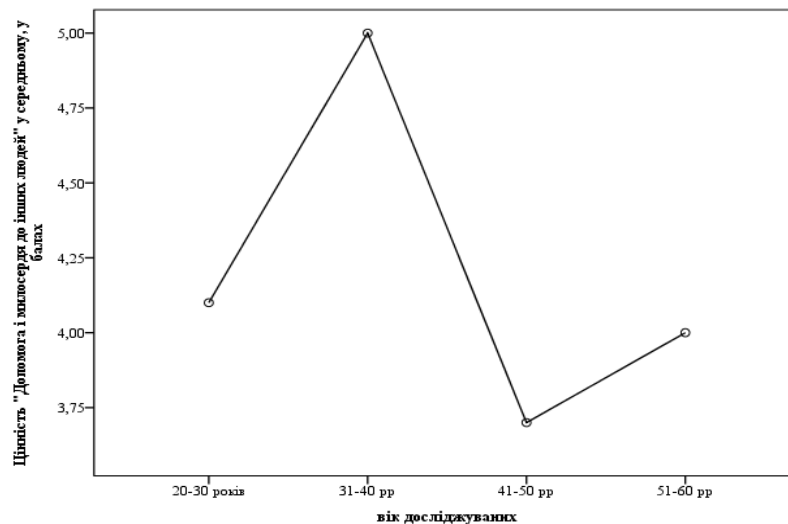

Рис. 2.2.2 Значущість цінності допомоги і милосердя до інших людей залежно від віку ($p < 0,01$)

Цінності визначають способи ставлення до світу, до людей і до самого себе, служать еталоном, ідеалом для всіх людей і являють собою розподілені разом з іншими переконання відносно цілей до яких потрібно прагнути (Leontev, 1992, с. 15).

За результатами дослідження за методикою М. Рокича виявлено, що найбільш значущими термінальними цінностями для психологів, є: здоров'я (63,2%), матеріально забезпечене життя (50,0%), духовна і фізична близькість з коханою людиною (46,7%), впевненість в собі (43,2%) й активне діяльне життя (36,7%). Водночас, викликає стурбованість той факт, що найменш значущими виявилися орієнтації на суспільне покликання (73,3%), щастя інших (60%), життєва мудрість (56,7%), творчість (53,3%), а також переживання прекрасного в природі і мистецтві (80,0%), розваги (56,7%) (Додаток В).

Щодо інструментальних цінностей, то найбільш значущими виявилися життєрадісність (43,3%), освіченість (43,3%), чесність (43,3%), самоконтроль (40%), раціоналізм (40%), чуйність (40%), а до найменш значущих віднесено: непримиримість до недоліків у собі та інших (60%), високі запити (56,7%), ефективність у справах (53,3%), терпимість (43,3%) (табл.. 2.2.2).

**Розподіл досліджуваних психологів за значущістю
цінностей для психологів**

Найбільш значущі цінності	Кількість досліджуваних, %	Найменш значущі цінності	Кількість досліджуваних, %
<i>Термінальні цінності</i>			
здоров'я (фізичне і психічне)	63,2	краса природи	80,0
матеріально забезпечене життя	50,0	суспільне покликання	73,3
любов	46,7	щастя інших	60,0
впевненість у собі	43,2	розваги	56,7
активне діяльне життя	30,0	життєва мудрість	56,7
свобода	30,0	творчість	53,3
<i>Інструментальні цінності</i>			
життєрадісність	43,3	непримиримість до недорліків у собі та інших	60,0
чесність	43,3	високі запити	56,7
освіченість	43,3	ефективність у справах	53,3
раціоналізм	40,0	освіченість	43,3
самоконтроль	40,0	терпимість	43,3
чуйність	40,0	широта поглядів	40,0

Отримані результати свідчать, на нашу думку, про певну невідповідність ціннісних орієнтацій психологів меті і завданням професійної діяльності, оскільки для них незначущими виступають працьовитість, продуктивність у роботі, вміння прощати іншим їхні помилки (терпимість), висока загальна культура, стриманість, самодисципліна, зрілість суджень і здоровий глузд, щастя інших, розвиток і вдосконалення інших людей. А це, на нашу думку є надзвичайно важливим для реалізації успішної професійної діяльності у сфері практичної психології.

За аналізом співвідношення балів за типами спрямованості виокремлено переважаючий тип спрямованості для кожного досліджуваного (табл. 2.2.3).

Таблиця 2.2.3

Розподіл досліджуваних практичних психологів за переважаючим типом спрямованості

Переважаючий тип спрямованості	Кількість досліджуваних у %
гуманістичний	36,7
екзистенційний	16,7
прагматичний	16,7
егоцентричний	20,0
невизначений	10,0

Як видно з даних, наведених у табл. 2.2.3, лише близько половини досліджуваних психологів характеризуються гуманістичним і екзистенційним типом спрямованості (36,7% і 16,7% відповідно). Для них властиві пріоритетність інтересів, потреб та цілей інших людей, прагнення бути корисними, вони, зазвичай, толерантні, аутентичні, емпатійні (гуманістичний тип). Щодо екзистенціального типу спрямованості можна говорити про домінування потреби у внутрішній діяльності та вирішенні складних пізнавальних потреб. Такі психологи характеризуються високим рівнем

Натомість егоцентричний тип спрямованості виявлено у кожного п'ятого респондента (20%), яких характеризує орієнтація на домінування у них цілей, інтересів та потреб егоїстичного характеру.

16,7% характеризуються переважаючим прагматичним типом спрямованості, що проявляється в їх здатності до самостійної постановки цілей та задач, а також вибору способів їх досягнення, що також є важливим у роботі психолога

Привертає увагу той факт, що кожному десятому респонденту (10%) властивий невизначений тип переважаючої спрямованості, в якому рівною мірою проявляються як гуманістичні, так і егоцентричні тенденції, що свідчить про його амбівалентний характер.

При цьому за критерієм χ^2 (версія Likelihood Ratio) встановлено на рівні тенденції ($p = 0,67$), що чоловікам більш властивий прагматичний переважаючий тип спрямованості, натомість як у жінок більше виражені усі інші типи. При цьому невизначений та егоцентричний переважаючі типи спрямованості були виявлені, як це подано у табл. 2.2.4, лише у респондентів жіночої статі.

Таблиця 2.2.4

Розподіл досліджуваних практичних психологів за переважаючим типом спрямованості

Переважаючий тип спрямованості	Кількість досліджуваних у %	
	чоловіки	жінки
гуманістичний	36,4	63,6
екзистенційний	40,0	60,0
прагматичний	60,0	40,0
егоцентричний		100,0
невизначений		100,0

Отже, за результатами дослідження ціннісних орієнтацій психологів виявлено недостатній рівень. Пріоритетними в структурі ціннісних орієнтацій психологів є пізнання нового у світі, природі, людині, визнання і повага людей та вплив на оточуючих, любов.

Встановлені значущі кореляційні зв'язки, які свідчать про проблемне поле, оскільки цінність спілкування для психологів, насамперед, пов'язана з високим матеріальним добробутом, здобуттям високого соціального статусу і управління людьми, що, в свою чергу, корелює з визнанням та повагою

людей і впливом на оточуючих. Натомість із цінністю надавати допомогу і проявляти милосердя до інших людей чи здійснювати соціальну активність для досягнення позитивних змін у суспільстві як одними з провідних соціально-значущих професійних цінностей психологів статистично значущих зв'язків встановлено не було.

Встановлено статистично значущі відмінності щодо ціннісних орієнтацій залежно від віку та статі.

Найбільш значущими термінальними цінностями для психологів, є: здоров'я, матеріально забезпечене життя, духовна і фізична близькість з коханою людиною, впевненість в собі й активне діяльне життя. Водночас, викликає стурбованість той факт, що найменш значущими виявилися орієнтації на суспільне покликання, щастя інших, життєва мудрість, творчість, а також переживання прекрасного в природі і мистецтві, розваги. Щодо інструментальних цінностей, то найбільш значущими виявилися життєрадісність, освіченість, чесність, самоконтроль, раціоналізм, чуйність, а до найменш значущих віднесено: непримиримість до недоліків у собі та інших, високі запити, ефективність у справах, терпимість.

За аналізом співвідношення балів за типами спрямованості виокремлено переважаючий тип спрямованості для кожного досліджуваного – близько половини досліджуваних психологів характеризуються гуманістичним і екзистенційним типом спрямованості. При цьому чоловікам більш властивий прагматичний переважаючий тип спрямованості, натомість як у жінок більше виражені усі інші типи.

2.3. Методичні рекомендації щодо формування ціннісних орієнтацій психологів

Дослідження рівня сформованості ціннісних орієнтацій психологів дозволило розробити методичні рекомендації, які б сприяли ефективному їх формуванню у закладах вищої освіти, психологічних службах тощо. Це

зумовлено потребою формування ціннісної складової ключових і предметних компетентностей стійких світоглядних позицій і морально-етичних норм, набуття навичок у глобалізованому світовому просторі з відчуттям приналежності до певної нації та успішного вирішення завдань, пов'язаних з формуванням позитивного іміджу України в світовому просторі.

Для формування ціннісних орієнтацій психолога у професійній діяльності варто послуговуватись державними документами в галузі освіти як орієнтирами щодо змісту та системи роботи щодо гуманістичного спрямування діяльності у сфері практичної психології.

У процесі реалізації професійних компетентностей, крім знаннєвої і діяльнісної, важливого значення набуває реалізація ціннісної складової, покликаної забезпечити виховання національно свідомого громадянина України, який у своїй діяльності керується загальнолюдськими цінностями, особливо це стосується психологів, які реалізують професійну діяльність у закладах вищої освіти.

Реалізацію наскрізних ліній як соціально значущих для реалізації ціннісних орієнтацій у професійній діяльності є спрямування на розвиток і соціалізацію психологів, формування їх наукового світогляду, культури, екологічного стилю мислення, економічно грамотної і психологічно безпечної поведінки, навичок життєзабезпечення й саморозвитку, а також на розвиток ключових умінь як здатності застосовувати отримані знання в різних ситуаціях у сфері практичної психології.

Доцільно, на нашу думку, проводити розвивальні заходи. Як зазначає О. Кокун (2009; 2012), ці заходи мають спрямовуватися не лише на розвиток навчально-професійної самоєфективності та професійно-важливих якостей психологів, але і на ціннісну складову їхньої професійної діяльності. Із цією метою можуть використовуватись тренінги, організаційно-ділові ігри, вебінари, дискусії тощо. Складовими елементами цих заходів має бути розвиток ціннісних орієнтацій, орієнтованих на допомогу і милосердя оточуючих людей, здоров'я, соціальну активність, розвиток комунікативних

навичок, підвищення працездатності і мотивації у професійній діяльності у сфері практичної психології.

Формування ціннісних орієнтацій варто розглядати як комплекс методичних прийомів і організаційних заходів, що забезпечують набуття психологами необхідних особистісних якостей, цілісність їхнього ціннісного ставлення до професійної діяльності у сфері практичної психології. Важливими методологічними підходами до організації роботи з формування ціннісних орієнтацій психологів є системний підхід (допомагає визначити сутність процесу формування ціннісних орієнтацій, виділити його склад і структуру, врахувати всі умови і фактори формування), управлінський (необхідний для розробки моделі процесу формування ціннісних орієнтацій психологів з урахуванням ресурсного потенціалу (початкових даних) та необхідного результату, управління когнітивними, навчальними та творчими процесами психологів), діяльнісний (передбачає спрямованість впливів на організацію різних видів діяльності психологів, так як категорія діяльності є визначальною для формування ціннісних орієнтацій), особистісно орієнтований (визначає необхідність суб'єкт-суб'єктних відносин між усіма учасниками закладу (установи, психологічної служби чи закладу освіти), співробітництво між ними; проектування психологом індивідуальних цілей професійної діяльності з урахуванням особистісних потреб і можливостей) та контекстний (передбачає створення умов для поєднання навчальної й професійної діяльності, вимагає наближення освітнього процесу до професійної діяльності) підходи.

Слід урахувати, що, як зазначав І. Бех (2012, с.49), у методичному плані механізм формування цінностей розгортається як сукупність методів переконання, педагогічного діалогу, спрямованих на глибоке і різнобічне усвідомлення суб'єктом сутності певної духовно-моральної цінності. З огляду на це основою формування ціннісних орієнтацій повинні бути діалогові відносини, взаємодія та співробітництво. Саме діалогові методи навчання якнайдоречніше допомагають набутти психологам особливостей і

правил службового спілкування. Для відпрацювання навичок комунікативної взаємодії та службового спілкування відповідно до вимог Кодексу психолога та службового мовного етикету на заняттях важливо використовували низку інтерактивних технік, зокрема таких, як «Велике коло», «Вирішення проблем», «Вільна кафедра», «Вільний мікрофон», «Коло ідей», «Незакінчені речення», «Метод Сократа», «Бліцінтерв'ю», «Дерево рішень», «Дебати», «Дискусія», «Спільний проект», «Прес-конференція» та ін. Ці техніки допоможуть психологам самостійно приймати рішення шляхом обговорення групових ідей, обмінюватись враженнями, висловлюватися з того чи іншого питання у формі бесіди, визначати актуальність отриманої інформації, аналізувати та розуміти механізм прийняття управлінських рішень.

Отже, основними методичними рекомендаціями щодо формування у психологів ціннісних орієнтацій можна назвати такі: 1) використання системного, управлінського, особистісно-орієнтованого та контекстного підходів; 2) уведення занять для поглибленого оволодіння психологами знаннями про цінності, норми та правила професійної діяльності; 3) формування у психологів уміння вибирати відповідні шляхи вирішення проблемних ситуацій та прийняття управлінських рішень відповідно до професійних цінностей у сфері практичної психології; 4) цілеспрямоване формування у психологів ціннісного ставлення до своєї професійної діяльності; 6) активізацію рефлексивної діяльності психологів та відпрацювання навичок комунікативної взаємодії відповідно до вимог Кодексу психолога, корпоративної культури діяльності у сфері практичної психології та службового мовного етикету; 9) організацію спеціальної наукової й методичної підготовки фахівців щодо формування ціннісних орієнтацій у психологів.

Висновки до другого розділу

Організація і методика дослідження ціннісних орієнтацій психолога здійснювалася в три етапи. В емпіричному дослідженні взяли участь 30 практичних психологів із закладів вищої освіти (НАУ, ДЗВО «Університет менеджменту освіти», Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича), яких було розподілено за статтю, віком.

За результатами емпіричного дослідження виявлено недостатній рівень визначення структури ціннісних орієнтацій особистості в реальних умовах життєдіяльності. Пріоритетними в структурі ціннісних орієнтацій психологів є пізнання нового у світі, природі, людині, визнання і повага людей та вплив на оточуючих, любов.

Встановлені значущі кореляційні зв'язки, які свідчать про проблемне поле, оскільки цінність спілкування для психологів, насамперед, пов'язана з високим матеріальним добробутом, здобуттям високого соціального статусу і управління людьми, що, в свою чергу, корелює з визнанням та повагою людей і впливу на оточуючих. Натомість із цінністю надавати допомогу і проявляти милосердя до інших людей чи здійснювати соціальну активність для досягнення позитивних змін у суспільстві як одними з провідних соціально-значущих професійних цінностей психологів статистично значущих зв'язків встановлено не було. До того ж високий рівень прояву цінності надання допомоги і милосердя до інших людей виявлено лише у третій частині досліджуваних, а здатність до соціальної активності для досягнення позитивних змін у суспільстві виявила лише п'ята частина досліджуваних.

Встановлено статистично значущі відмінності показників цінностей здоров'я, спілкування залежно від віку, статі.

За результатами дослідження за методикою М. Рокича виявлено найбільш значущі термінальні та інструментальні цінності для психологів.

За аналізом співвідношення балів за типами спрямованості виокремлено переважаючий тип спрямованості для кожного досліджуваного – лише близько половини досліджуваних психологів характеризуються гуманістичним і екзистенційним типом спрямованості. Привертає увагу той факт, що кожному десятому респонденту властивий невизначений тип переважаючої спрямованості, в якому рівною мірою проявляються як гуманістичні, так і егоцентричні тенденції, що свідчить про його амбівалентний характер.

При цьому за критерієм χ^2 (версія Likelihood Ratio) встановлено на рівні тенденції ($p = 0,67$), що чоловікам більш властивий прагматичний переважаючий тип спрямованості, натомість як у жінок більше виражені усі інші типи. При цьому невизначений та егоцентричний переважаючі типи спрямованості були виявлені лише у респондентів жіночої статі.

Розроблено методичні рекомендації щодо формування у психологів ціннісних орієнтацій, що передбачають використання системного, управлінського, особистісно-орієнтованого та контекстного підходів; уведення занять для поглибленого оволодіння психологами знаннями про цінності, норми та правила професійної діяльності; формування у психологів уміння вибирати відповідні шляхи вирішення проблемних ситуацій та прийняття управлінських рішень відповідно до професійних цінностей у сфері практичної психології; цілеспрямоване формування у психологів ціннісного ставлення до своєї професійної діяльності; активізацію рефлексивної діяльності психологів та відпрацювання навичок комунікативної взаємодії відповідно до вимог Кодексу психолога, корпоративної культури діяльності у сфері практичної психології та службового мовного етикету; організацію спеціальної наукової й методичної підготовки фахівців щодо формування ціннісних орієнтацій у психологів.

ВИСНОВКИ

Результати емпіричного дослідження дозволили зробити наступні висновки:

Теоретичний аналіз підходів щодо вивчення ціннісних орієнтацій особистості показав відсутність єдиного підходу до його трактування, оскільки система цінностей має складну багаторівневу рухому ієрархічну структуру, до компонентів якої входять три рівня цінностей: духовні, соціальні та матеріальні. Ці цінності в результаті здійснення оціночної діяльності виявляються в поведінковому, когнітивному та емоційному компонентах оцінки.

В науковому дискурсі досліджуване поняття здебільшого потрактовується як властивість того чи іншого суспільного предмета, явища, що задовольняє потреби, інтереси та бажання. Ціннісні орієнтації характеризують усвідомленість людиною і вагомий вплив на сприйняття навколишньої дійсності, відношення до суспільства, соціальної групи, а також на усвідомлення особистістю самої себе; свобода і відповідальність за обрані людиною установки та ідеали, різноманітність форм взаємодії індивідуального й суспільного в особистості, усвідомлення людиною навколишньої дійсності, минулого, теперішнього й майбутнього, а також сутності власного «Я»; життєвий досвід, що становлять сукупність її переживань; властивість того чи іншого суспільного предмета, явища, які задовольняють потреби, інтереси, бажання тощо.

За результатами емпіричного дослідження виявлено недостатній рівень сформованості ціннісних орієнтацій особистості у психологів. Пріоритетними в структурі ціннісних орієнтацій психологів є «пізнання нового у світі, природі, людині, визнання і повага людей та вплив на оточуючих, любов.

Встановлено значущі кореляційні зв'язки, які свідчать про проблемне поле, оскільки цінність спілкування для психологів, насамперед, пов'язана з

високим матеріальним добробутом, здобуттям високого соціального статусу і управління людьми, що, в свою чергу, корелює «визнання та повага людей і вплив на оточуючих». Натомість із цінністю надавати допомогу і проявляти милосердя до інших людей чи здійснювати соціальну активність для досягнення позитивних змін у суспільстві як одними з провідних соціально-значущих професійних цінностей психологів статистично значущих зв'язків встановлено не було. До того ж високий рівень прояву цінності надання допомоги і милосердя до інших людей виявлено лише у третій частині досліджуваних, а здатність до соціальної активності для досягнення позитивних змін у суспільстві виявила лише п'ята частина досліджуваних.

Встановлено статистично значущі відмінності показників цінностей здоров'я, спілкування, допомога і милосердя до інших людей залежно від віку.

За результатами дослідження за методикою М. Рокича виявлено, що найбільш значущими термінальними цінностями для психологів, є: здоров'я, матеріально забезпечене життя, духовна і фізична близькість з коханою людиною, впевненість в собі й активне діяльне життя. Водночас, викликає стурбованість той факт, що найменш значущими виявилися орієнтації на суспільне покликання, щастя інших, життєва мудрість, творчість, а також переживання прекрасного в природі і мистецтві, розваги.

Щодо інструментальних цінностей, то найбільш значущими виявилися життєрадісність, освіченість, чесність, самоконтроль, раціоналізм, чуйність, а до найменш значущих віднесено: непримиримість до недоліків у собі та інших, високі запити, ефективність у справах, терпимість.

За аналізом співвідношення балів за типами спрямованості виокремлено переважаючий тип спрямованості у близько половини досліджуваних психологів гуманістичний і екзистенційний. Натомість егоцентричний тип спрямованості виявлено у кожного п'ятого респондента, яких характеризує орієнтація на домінування у них цілей, інтересів та потреб егоїстичного характеру.

Привертає увагу той факт, що кожному десятому респонденту властивий невизначений тип переважаючої спрямованості, в якому рівною мірою проявляються як гуманістичні, так і егоцентричні тенденції, що свідчить про його амбівалентний характер.

При цьому за критерієм χ^2 (версія Likelihood Ratio) встановлено на рівні тенденції ($p = 0,67$), що чоловікам більш властивий прагматичний переважаючий тип спрямованості, натомість як у жінок більше виражені усі інші типи. При цьому невизначений та егоцентричний переважаючі типи спрямованості були виявлені лише у респондентів жіночої статі.

Розроблено методичні рекомендації щодо формування у психологів ціннісних орієнтацій, що передбачають використання системного, управлінського, особистісно-орієнтованого та контекстного підходів; уведення занять для поглибленого оволодіння психологами знаннями про цінності, норми та правила професійної діяльності; формування у психологів уміння вибирати відповідні шляхи вирішення проблемних ситуацій та прийняття управлінських рішень відповідно до професійних цінностей у сфері практичної психології; цілеспрямоване формування у психологів ціннісного ставлення до своєї професійної діяльності; активізацію рефлексивної діяльності психологів та відпрацювання навичок комунікативної взаємодії відповідно до вимог Кодексу психолога, корпоративної культури діяльності у сфері практичної психології та службового мовного етикету; організацію спеціальної наукової й методичної підготовки фахівців щодо формування ціннісних орієнтацій у психологів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Аза, Л. О., Піддубний, В. А., & Ручка А. А. (1978). *Ціннісні орієнтації працюючої молоді*. Київ.
2. Ананьев, Б. Г. (1968). *Человек как предмет познания*. Л.: Изд-во ЛГУ.
3. Балахтар, В. В. (2016). Духовність та моральність фахівця соціальної роботи : матеріали шостої міжнародної наукової конференції «Православ'я в Україні». *Збірник VI Міжнародної наукової конференції, присвяченої 1000-літтю духовних зв'язків України з Афоном (1016-2016) та 25-літтю Помісного Собору Української Православної Церкви (1-3.11. 1991) ; під ред. д. богосл. н., проф., митрополита Переяслав-Хмельницького і Білоцерківського Епіфанія (Думенка), д. іст. н. Г. В. Папакіна, Н. М. Куковальської та ін., 103-109*. К.: Київська православна богословська академія.
4. Балахтар, В. В. (2019). Ціннісні орієнтації як показник професійного становлення фахівців з соціальної роботи. *Актуальні проблеми психології. Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Т. VI: Психологія обдарованості, Вип. 15, 138-147*. Київ-Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка.
5. Балл, Г. О. (2007). Актуальні методологічні питання дослідження моралі і моральної поведінки. *Соціальна психологія. Спеціальний випуск, 8-16*.
6. Бех, І. Д. (2012). *Особистість у просторі духовного розвитку*. Київ: Академвидав.
7. Бондарчук, О. І. (2015). Психологічні засади розвитку ціннісно-сміслової сфери керівників освітніх організацій в умовах післядипломної педагогічної освіти. *Вісник післядипломної освіти: зб. наук. пр. Ун-т менедж. освіти НАПН України, Вип. 15(28), 178-188*; редкол. : О. Л. Ануфрієва [та ін.]. К. : АТОПОЛ ГРУП.

8. Блохіна, І. О. (2012). Психологічні особливості ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців з управління навчальними закладами. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Філософія. Психологія. Педагогіка*, № 1, 82-85. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKPI_fpp_2012_1_16
9. Бусел, В. Т. (Ред.). (2005). *Великий тлумачний словник сучасної української мови*. (з дод. і допов.). К.; Ірпінь : ВТФ «Перун».
10. Бутківська, Т. В. (2000). Проблема цінностей у соціалізації особистості. *Цінності освіти і виховання : наук.-метод. зб. АПН України*, 27–31. Київ.
11. Винославська, О. В. (2001). Етичні засади формування особистості практичного психолога. *Актуальні проблеми психології. Том 1.: Соціальна психологія. Психологія управління. Організаційна психологія*. Київ: Інститут психології ім. Г. С. Костюка АПН України, Частина 2, 35-44.
12. Вишневецький, О. (2008). *Теоретичні основи сучасної української педагогіки*. 3-є вид., доопрац. і доп. Київ: Знання.
13. Возняк, С. М., Кононенко, В. І. & Кононенко, І. В. (1999). *Духовні цінності українського народу*. Прикарпат. ун-т ім. В. Стефаника. Івано-Франківськ : Плай.
14. Гальцева, Т. (2018). Розробка та психометрична перевірка опитувальника «Навчальна самоефективність дорослого». *Psychological Prospects Journal*, № 31, 327-344. Режим доступу: <https://psychoprospects.vnu.edu.ua/index.php/psychoprospects/article/view/302> (Дата звернення 05.04.2022 р.).
15. Головінський, І. (2003). *Педагогічна психологія*. К. : Аконт.
16. Головатий, Н. Ф. (1999). *Соціологія молодіжності : Курс лекцій*. К.: МАУП.
17. Гриньова, О. М. (2018). Психологічні особливості становлення ціннісних орієнтацій особистості в пізньому юнацькому віці. *Проблеми педагогічної та вікової психології*, 9-13.

18. Данілова, Т. (2004). Опитувальник типу спрямованості особистості практичного психолога. *Практична психологія та соціальна робота*, 8, 41-44.
19. Данилова, Г. С. (2007). *Акмеологія – наука ХХІ століття: розвиток професіоналізму*: матеріали до другої між-нар. наук.-практ. конф. Київ : КМПУ ім. Б.Д. Грінченка. 48-67.
20. Долинська, Л. В. (2008). *Психологія ціннісних орієнтацій майбутнього вчителя*. Кам'янець-Подільський : ФОП Сисин О. В.
21. Жигайло, Н. І. (2008). *Психологія духовного становлення майбутнього фахівця*. Монографія. Львів : Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка.
22. Жигайло, Н. І. (2019). Психологічні особливості ціннісних орієнтацій студентської молоді. *Збірник наукових праць "Проблеми сучасної психології"*, № 1 (6). Режим доступу: <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2009-6.%p> (Дата звернення: 03.04.2022).
23. Зімовін, О. І. (2016). Рефлексія та креативність як чинники саморозвитку особистості. *Проблеми сучасної психології*, 32, 138-153. Доступ через: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pspl_2016_32_15
24. Здравомыслов, А. Г. (1986). *Потребности. Интересы. Ценности*. М.: Политиздат.
25. Зінченко, С. В. (2015). Роль «Я-концепцій» в особистісному самовизначенні дорослих. *Європейський Союз – Україна: освіта дорослих: збірник матеріалів форуму до Міжнародних днів освіти дорослих в Україні*, 131-135. К. Ніжин,.
26. Карпенко, З. С. (2009). *Аксіологічна психологія особистості*. Монографія. Івано-Франківськ: Лілея-НВ.
27. Коберник, Л. О. (2010). *Ціннісні орієнтації як чинник виникнення та подолання конфліктних форм поведінки в юнацькому віці*. Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія». Київ.

28. Кокун, О. М. (2009). Методологічні засади та практичні заходи психофізіологічного забезпечення професійного становлення фахівця. *Проблеми сучасної психології*. (Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного ун-ту. ім. І.Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України), Вип. 5, 214-223. С. Д. Максименко, Л.А. Онуфрієва (Ред.). Кам'янець-Подільський: Аксіома.

29. Кокун, О. М. (2012). *Психологія професійного становлення сучасного фахівця*. (Монографія). К. : ДП «Інформ.-аналіт. Агентство».

30. Котлова, Л. О. (2012). Ціннісні орієнтації у професійній спрямованості студентів. *Вісник Інституту розвитку дитини*. Вип. 21. Серія: Філософія, педагогіка, психологія: Збірник наукових праць, 142 – 147. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова.

31. Леонтьев, Д. А. (1992). *Методика изучения ценностных ориентаций*. М. : Смысл.

32. Леонтьев, Д. А., Калашников, М. О. & Калашникова, О. Э. (1993). Факторная структура теста смысложизненных ориентаций. *Психологический журнал*, Т.14, №1, 150-155.

33. Матяж, С. В. & Березянська, А. О. (2013). Класифікація цінностей та ціннісних орієнтацій особистості. *Наукові праці. Соціологія*, Вип. 213, Т. 225, 27-30.

34. Методика «Ціннісні орієнтації» Рокича. Режим доступу: http://psychologis.com.ua/metodika_cennostnye_orientacii_rokicha.htm (Дата звернення: 03.04.2022).

35. Мельничук, М. М. (2020). Психологічні особливості ціннісних орієнтацій юнаків з різним рівнем саморегуляції. *Молодий вчений*, 12 (88), 283-287.

36. Марінушкіна, О. Є. (Укл.). (2010). *Настільна книга шкільного психолога*. Х. : Вид. Ранок.

37. Олпорт, Г. (2002). *Становление личности*. М. : Смысл

38. Павелків, Р. В. (2011). Вікова психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. К. : Кондор.
39. Пірен, М. І. (2016). *Європейські цінності – детермінанта змін в сучасній Україні*. Чернівці : Друк Арт.
40. Помиткін, Е. О. (2005). *Психологія духовного розвитку особистості*. Монографія. К.: Наш час.
41. Радчук, Г. К. (2014). *Аксіопсихологія вищої школи: монографія*. (Вид. друге, розширене і перероблене). Тернопіль.
42. Рокич, М. (1973). Природа человеческих ценностей. *Свободная пресса*, №5, 43-48.
43. Романюк, Л. В. (2004). *Ціннісні орієнтації: сутність, структура і психологічні механізми розвитку*. Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА.
44. Рубинштейн, С. Л. (2007). *Основы общей психологии*. (Серия: Мастера психологии). СПб : Питер.
45. Савченко, Л. (2005). Вивчення ціннісних орієнтацій сучасної студентської молоді. *Рідна школа*, № 8, 39–41.
46. Скрипниченко, О. та ін. (2014). *Вікова та педагогічна психологія*. Націонал. педагог. ун-т ім. М. П. Драгоманова. 4-е вид., випр. і доп. Київ : Каравела.
47. Тітова, Т. Є (2012). *Формування ціннісних орієнтацій майбутніх психологів у процесі професійної підготовки: Дис...канд. психол.наук 19.00.07«Педагогічна та вікова психологія»*. Київ
48. Фурман, А. А. (2016). Концепція особистості в аксіологічній психології: контури сутнісної евристики. *Психологія і суспільство*. № 4, С. 89-103. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/Psis_2016_4_11
49. Шакуров, Р. Х. (2003). *Личность: психогенез и воспитание*. Казань: Центр инновационных технологий. 305 с.
50. Шевчук, С. (2021). Психологічні особливості ціннісних орієнтацій психолога. *X Міжнародна науково-практична конференція «Психолого-педагогічний супровід професійної підготовки та підвищення*

кваліфікації фахівців в умовах трансформації освіти» (21 травня 2021 р.).

Київ: ДЗВО «Університет менеджменту»

51. Ядов, В. А. (1975). *О диспозиционной регуляции социального поведения личности. Методологические проблемы социальной психологии.* Москва.

52. Rokeach, M. (1968). A theory of organization and change within value-attitude systems. *Journal of Social Issues*, 24(1), 13–33. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1968.tb01466.x>

53. Rokeach, M. (1974). Change and Stability in American Value Systems, 1968-1971. *The Public Opinion Quarterly*, 38(2), 222-238.

54. Rokeach, M. (1973). *The Nature of Human Values.* New York: Free Press

РЕЗУЛЬТАТИ КОНСТАТУВАЛЬНОГО ЕТАПУ

ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ
ПСИХОЛОГА

Опис вибірки

вік досліджуваних

	Частота	Проценти	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные 20-30 pp	10	33,3	33,3	33,3
31-40 pp	4	13,3	13,3	46,7
41-50 pp	10	33,3	33,3	80,0
51-60 pp	6	20,0	20,0	100,0
Всего	30	100,0	100,0	

стать досліджуваних

	Частота	Проценти	Валидный процент	Накопленный й процент
Валидные чоловік	9	30,0	30,0	30,0
жінки	21	70,0	70,0	100,0
Всего	30	100,0	100,0	

Результати дослідження реалізації ціннісних орієнтацій особистості в реальних умовах життєдіяльності
(Методика «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості С. Бубнова»)

Частоти

рівні цінності часу

		Частота	Проценти	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные	1	7	23,3	23,3	23,3
	2	19	63,3	63,3	86,7
	3	4	13,3	13,3	100,0
	Всього	30	100,0	100,0	

рівні цінності добробуту

		Частота	Проценти	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные	1	23	76,7	76,7	76,7
	2	5	16,7	16,7	93,3
	3	2	6,7	6,7	100,0
	Всього	30	100,0	100,0	

рівні цінності насолоди прекрасним

		Частота	Проценти	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные	1	7	23,3	24,1	24,1
	2	16	53,3	55,2	79,3
	3	2	23,3	20,7	100,0
	Всього	30	96,7	100,0	
Всього		30	100,0		

рівні цінності допомоги

		Частота	Проценти	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные	1	1	3,3	3,3	3,3
	2	20	66,7	66,7	70,0
	3	9	30,0	30,0	100,0
	Всього	30	100,0	100,0	

рівні цінності любові

		Частота	Проценти	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные	1	4	13,3	13,3	13,3
	2	16	53,3	53,3	66,7
	3	10	33,3	33,3	100,0
	Всього	30	100,0	100,0	

рівні цінності пізнання

	Частота	Проценти	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные 1	2	6,7	6,7	6,7
2	12	40,0	40,0	46,7
3	16	53,3	53,3	100,0
Всего	30	100,0	100,0	

рівні цінності визнання і поваги

	Частота	Проценти	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные 1	1	3,3	3,3	3,3
2	15	50,0	50,0	53,3
3	14	46,7	46,7	100,0
Всего	30	100,0	100,0	

рівні цінності соцстату

	Частота	Проценти	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные 1	12	40,0	41,4	41,4
2	12	40,0	41,4	82,8
3	1	20,0	17,2	100,0
Всего	29	96,7	100,0	
Всего	30	100,0		

рівні цінності соціальної активності

	Частота	Проценти	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные 1	7	23,3	23,3	23,3
2	17	56,7	56,7	80,0
3	6	20,0	20,0	100,0
Всего	30	100,0	100,0	

рівні цінності спілкування

	Частота	Проценти	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные 1	4	13,3	13,3	13,3
2	24	80,0	80,0	93,3
3	2	6,7	6,7	100,0
Всего	30	100,0	100,0	

рівні цінності здоров'я

	Частота	Процент	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные 1	2	6,7	6,7	6,7
2	19	63,3	63,3	70,0
3	9	30,0	30,0	100,0
Всего	30	100,0	100,0	

Матриця інтеркореляції

		Correlations ^a											
		1 Цінність Пр немне- проведення часу, відпочинок ^b	2 Цінність Ви сокий- матеріальний добробут ^b	3 Цінність По шук і насолода прекрасним ^b	4 Цінність До помога і милосердя до інших людей ^b	5 Цінність Любов ^b	6 Цінність Пізна ння нового у- світі, природі, людини ^b	7 Цінність Висо кий соціальний статус і управління людьми ^b	8 Цінність Ви знання та повага людей і вплив на оточуючих ^b	9 Цінність Соці альна активність для досягнення позитивних змін у суспільстві ^b	10 Цінність Спілкування ^b	11 Цінність Зд оров'я ^b	
Spearman's rho ^c	1 Цінність Пр немне- проведення часу, відпочинок ^b	Correlation Coefficient ^d	1,000	,334	-,240	-,154	-,139	-,580**	,106	,240	-,099	-,066	-,255
		Sig. (2-tailed) ^e	.	,071	,202	,415	,465	,001	,576	,201	,603	,731	,174
		N ^f	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
	2 Цінність Високий- матеріальний добробут ^b	Correlation Coefficient ^d	,334	1,000	-,307	,014	,071	-,138	,267	,350	,183	,432*	,221
		Sig. (2-tailed) ^e	,071	.	,098	,941	,708	,467	,153	,058	,333	,017	,240
		N ^f	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
	3 Цінність Пошук і насолода прекрасним ^b	Correlation Coefficient ^d	-,240	-,307	1,000	,051	-,288	,095	,138	,074	,104	-,034	,118
		Sig. (2-tailed) ^e	,202	,098	.	,788	,123	,617	,468	,698	,585	,857	,535
		N ^f	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
	4 Цінність Допомога і милосердя до інших людей ^b	Correlation Coefficient ^d	-,154	,014	,051	1,000	,121	-,179	-,204	,019	-,127	-,230	,317
		Sig. (2-tailed) ^e	,415	,941	,788	.	,525	,343	,279	,921	,505	,222	,088
	N ^f	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	
5 Цінність Любов ^b	Correlation Coefficient ^d	-,139	,071	-,288	,121	1,000	,134	,123	,149	-,133	,247	,423*	
	Sig. (2-tailed) ^e	,465	,708	,123	,525	.	,481	,516	,431	,483	,188	,020	
	N ^f	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	
6 Цінність Пізнання нового у світі, природі, людини ^b	Correlation Coefficient ^d	-,580**	-,138	,095	-,179	,134	1,000	,074	-,287	-,025	,034	,197	
	Sig. (2-tailed) ^e	,001	,467	,617	,343	,481	.	,697	,125	,896	,858	,297	
	N ^f	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	
7 Цінність Високий- соціальний статус і управління людьми ^b	Correlation Coefficient ^d	,106	,267	,138	-,204	,123	,074	1,000	,440*	,224	,519**	,255	
	Sig. (2-tailed) ^e	,576	,153	,468	,279	,516	,697	.	,015	,233	,003	,173	
	N ^f	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	
8 Цінність Визнання та повага людей і вплив на оточуючих ^b	Correlation Coefficient ^d	,240	,350	,074	,019	,149	-,287	,440*	1,000	,297	,218	,176	
	Sig. (2-tailed) ^e	,201	,058	,698	,921	,431	,125	,015	.	,111	,246	,353	
	N ^f	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	
9 Цінність Соціальна активність для досягнення позитивних змін у суспільстві ^b	Correlation Coefficient ^d	-,099	,183	,104	-,127	-,133	-,025	,224	,297	1,000	,230	-,032	
	Sig. (2-tailed) ^e	,603	,333	,585	,505	,483	,896	,233	,111	.	,222	,869	
	N ^f	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	
10 Цінність Спілкування ^b	Correlation Coefficient ^d	-,066	,432*	-,034	-,230	,247	,034	,519**	,218	,230	1,000	,201	
	Sig. (2-tailed) ^e	,731	,017	,857	,222	,188	,858	,003	,246	,222	.	,288	
	N ^f	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	
11 Цінність Здоров'я ^b	Correlation Coefficient ^d	-,255	,221	,118	,317	,423*	,197	,255	,176	-,032	,201	1,000	
	Sig. (2-tailed) ^e	,174	,240	,535	,088	,020	,297	,173	,353	,869	,288	.	
	N ^f	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).^g

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).^g

Одномерный анализ дисперсии

вік досліджуваних

Зависимая переменная: 11 Цінність Здоров'я.

вік досліджуваних	Среднее	Стандартная ошибка	95% доверительный интервал	
			Нижняя граница	Верхняя граница
20-30 років	5,000	,270	4,445	5,555
31-40 pp	4,000	,427	3,123	4,877
41-50 pp	3,700	,270	3,145	4,255
51-60 pp	2,833	,348	2,117	3,549

вік досліджуваних

Зависимая переменная: 10 Цінність Спілкування

вік досліджуваних	Среднее	Стандартная ошибка	95% доверительный интервал	
			Нижняя граница	Верхняя граница
20-30 років	3,400	,245	2,897	3,903
31-40 pp	3,250	,387	2,454	4,046
41-50 pp	2,800	,245	2,297	3,303
51-60 pp	2,833	,316	2,184	3,483

вік досліджуваних

Зависимая переменная: 4 Цінність Допомога і милосердя до інших людей.

вік досліджуваних	Среднее	Стандартная ошибка	95% доверительный интервал	
			Нижняя граница	Верхняя граница
20-30 років	4,100	,284	3,516	4,684
31-40 pp	5,000	,449	4,076	5,924
41-50 pp	3,700	,284	3,116	4,284
51-60 pp	4,000	,367	3,246	4,754

**Результати дослідження ціннісних орієнтацій особистості
(за методикою М. Рокича)**

Частоти

м5_1т

		Частота	Проценти	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные	,00	4	13,3	13,3	13,3
	1,00	4	13,3	13,3	26,7
	2,00	2	6,7	6,7	33,3
	9,00	1	3,3	3,3	36,7
	11,00	7	23,3	23,3	60,0
	12,00	4	13,3	13,3	73,3
	13,00	1	3,3	3,3	76,7
	14,00	1	3,3	3,3	80,0
	16,00	1	3,3	3,3	83,3
	17,00	2	6,7	6,7	90,0
	18,00	3	10,0	10,0	100,0
	Всього	30	100,0	100,0	

м5_2т

		Частота	Проценти	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные	,00	8	26,7	26,7	26,7
	1,00	4	13,3	13,3	40,0
	3,00	2	6,7	6,7	46,7
	5,00	2	6,7	6,7	53,3
	6,00	1	3,3	3,3	56,7
	8,00	2	6,7	6,7	63,3
	9,00	1	3,3	3,3	66,7
	10,00	2	6,7	6,7	73,3
	12,00	2	6,7	6,7	80,0
	13,00	1	3,3	3,3	83,3
	15,00	1	3,3	3,3	86,7
	16,00	1	3,3	3,3	90,0
	17,00	1	3,3	3,3	93,3
	18,00	2	6,7	6,7	100,0
	Всього	30	100,0	100,0	

м5_3т

		Частота	Проценти	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные	,00	5	16,7	16,7	16,7
	1,00	4	13,3	13,3	30,0
	2,00	2	6,7	6,7	36,7
	7,00	1	3,3	3,3	40,0
	10,00	1	3,3	3,3	43,3
	16,00	1	3,3	3,3	46,7
	17,00	1	3,3	3,3	50,0
	18,00	15	50,0	50,0	100,0
	Всього	30	100,0	100,0	

м5_4т

		Частота	Проценты	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные	,00	4	13,3	13,3	13,3
	1,00	8	26,7	26,7	40,0
	5,00	1	3,3	3,3	43,3
	7,00	1	3,3	3,3	46,7
	8,00	1	3,3	3,3	50,0
	9,00	2	6,7	6,7	56,7
	12,00	1	3,3	3,3	60,0
	13,00	1	3,3	3,3	63,3
	14,00	1	3,3	3,3	66,7
	15,00	3	10,0	10,0	76,7
	17,00	5	16,7	16,7	93,3
	18,00	2	6,7	6,7	100,0
	Всего	30	100,0	100,0	

м5_5т

		Частота	Проценты	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные	,00	3	10,0	10,0	10,0
	1,00	9	30,0	30,0	40,0
	2,00	7	23,3	23,3	63,3
	3,00	3	10,0	10,0	73,3
	4,00	2	6,7	6,7	80,0
	8,00	1	3,3	3,3	83,3
	9,00	1	3,3	3,3	86,7
	14,00	1	3,3	3,3	90,0
	16,00	2	6,7	6,7	96,7
	17,00	1	3,3	3,3	100,0
	Всего	30	100,0	100,0	

м5_6т

		Частота	Проценты	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные	,00	4	13,3	13,3	13,3
	1,00	4	13,3	13,3	26,7
	3,00	2	6,7	6,7	33,3
	7,00	1	3,3	3,3	36,7
	10,00	2	6,7	6,7	43,3
	13,00	2	6,7	6,7	50,0
	14,00	1	3,3	3,3	53,3
	15,00	1	3,3	3,3	56,7
	16,00	5	16,7	16,7	73,3
	17,00	5	16,7	16,7	90,0
	18,00	3	10,0	10,0	100,0
	Всего	30	100,0	100,0	

м5_7т

		Частота	Проценты	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные	,00	3	10,0	10,0	10,0
	1,00	1	3,3	3,3	13,3
	3,00	2	6,7	6,7	20,0
	4,00	2	6,7	6,7	26,7
	5,00	1	3,3	3,3	30,0
	6,00	1	3,3	3,3	33,3
	8,00	1	3,3	3,3	36,7
	9,00	1	3,3	3,3	40,0
	11,00	1	3,3	3,3	43,3
	12,00	1	3,3	3,3	46,7
	14,00	1	3,3	3,3	50,0
	15,00	3	10,0	10,0	60,0
	16,00	5	16,7	16,7	76,7
	17,00	4	13,3	13,3	90,0
	18,00	3	10,0	10,0	100,0
	Всего	30	100,0	100,0	

м5_8т

		Частота	Проценты	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные	,00	4	13,3	13,3	13,3
	1,00	1	3,3	3,3	16,7
	4,00	1	3,3	3,3	20,0
	5,00	2	6,7	6,7	26,7
	6,00	4	13,3	13,3	40,0
	10,00	2	6,7	6,7	46,7
	11,00	3	10,0	10,0	56,7
	14,00	2	6,7	6,7	63,3
	15,00	5	16,7	16,7	80,0
	16,00	1	3,3	3,3	83,3
	17,00	1	3,3	3,3	86,7
	18,00	4	13,3	13,3	100,0
	Всего	30	100,0	100,0	

м5_9т

		Частота	Проценты	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные	,00	5	16,7	16,7	16,7
	1,00	1	3,3	3,3	20,0
	2,00	2	6,7	6,7	26,7
	3,00	3	10,0	10,0	36,7
	4,00	1	3,3	3,3	40,0
	5,00	2	6,7	6,7	46,7
	6,00	8	26,7	26,7	73,3
	8,00	2	6,7	6,7	80,0
	10,00	2	6,7	6,7	86,7
	17,00	4	13,3	13,3	100,0
	Всего	30	100,0	100,0	

м5 10т

		Частота	Проценты	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные	,00	4	13,3	13,3	13,3
	1,00	2	6,7	6,7	20,0
	3,00	3	10,0	10,0	30,0
	4,00	1	3,3	3,3	33,3
	5,00	2	6,7	6,7	40,0
	7,00	6	20,0	20,0	60,0
	8,00	1	3,3	3,3	63,3
	9,00	2	6,7	6,7	70,0
	10,00	2	6,7	6,7	76,7
	11,00	1	3,3	3,3	80,0
	12,00	1	3,3	3,3	83,3
	14,00	1	3,3	3,3	86,7
	17,00	3	10,0	10,0	96,7
	18,00	1	3,3	3,3	100,0
	Всего	30	100,0	100,0	

м5 11т

		Частота	Проценты	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные	,00	1	3,3	3,3	3,3
	1,00	1	3,3	3,3	6,7
	2,00	1	3,3	3,3	10,0
	3,00	5	16,7	16,7	26,7
	5,00	1	3,3	3,3	30,0
	6,00	3	10,0	10,0	40,0
	7,00	1	3,3	3,3	43,3
	8,00	4	13,3	13,3	56,7
	11,00	1	3,3	3,3	60,0
	12,00	4	13,3	13,3	73,3
	13,00	1	3,3	3,3	76,7
	14,00	2	6,7	6,7	83,3
	16,00	1	3,3	3,3	86,7
	17,00	1	3,3	3,3	90,0
	18,00	3	10,0	10,0	100,0
	Всего	30	100,0	100,0	

м5 11т

		Частота	Проценты	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные	,00	1	3,3	3,3	3,3
	1,00	1	3,3	3,3	6,7
	2,00	1	3,3	3,3	10,0
	3,00	5	16,7	16,7	26,7
	5,00	1	3,3	3,3	30,0
	6,00	3	10,0	10,0	40,0
	7,00	1	3,3	3,3	43,3
	8,00	4	13,3	13,3	56,7
	11,00	1	3,3	3,3	60,0
	12,00	4	13,3	13,3	73,3

	13,00	1	3,3	3,3	76,7
	14,00	2	6,7	6,7	83,3
	16,00	1	3,3	3,3	86,7
	17,00	1	3,3	3,3	90,0
	18,00	3	10,0	10,0	100,0
	Всего	30	100,0	100,0	

м5 13т

		Частота	Проценты	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные	,00	2	6,7	6,7	6,7
	1,00	5	16,7	16,7	23,3
	2,00	1	3,3	3,3	26,7
	3,00	3	10,0	10,0	36,7
	4,00	5	16,7	16,7	53,3
	6,00	1	3,3	3,3	56,7
	10,00	3	10,0	10,0	66,7
	14,00	2	6,7	6,7	73,3
	15,00	1	3,3	3,3	76,7
	16,00	2	6,7	6,7	83,3
	17,00	5	16,7	16,7	100,0
	Всего	30	100,0	100,0	

м5 14т

		Частота	Проценты	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные	,00	3	10,0	10,0	10,0
	3,00	1	3,3	3,3	13,3
	4,00	3	10,0	10,0	23,3
	5,00	3	10,0	10,0	33,3
	6,00	1	3,3	3,3	36,7
	9,00	1	3,3	3,3	40,0
	10,00	1	3,3	3,3	43,3
	11,00	3	10,0	10,0	53,3
	12,00	1	3,3	3,3	56,7
	13,00	4	13,3	13,3	70,0
	15,00	1	3,3	3,3	73,3
	17,00	6	20,0	20,0	93,3
	18,00	2	6,7	6,7	100,0
	Всего	30	100,0	100,0	

м5 16т

		Частота	Проценты	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные	,00	2	6,7	6,7	6,7
	1,00	2	6,7	6,7	13,3
	2,00	4	13,3	13,3	26,7
	3,00	7	23,3	23,3	50,0
	4,00	1	3,3	3,3	53,3
	5,00	1	3,3	3,3	56,7
	6,00	1	3,3	3,3	60,0
	7,00	1	3,3	3,3	63,3
	8,00	1	3,3	3,3	66,7

	13,00	2	6,7	6,7	73,3
	14,00	1	3,3	3,3	76,7
	16,00	3	10,0	10,0	86,7
	17,00	3	10,0	10,0	96,7
	18,00	1	3,3	3,3	100,0
	Всего	30	100,0	100,0	

м5 17т

	Частота	Проценты	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные	,00	3	10,0	10,0
	1,00	1	3,3	13,3
	2,00	7	23,3	36,7
	3,00	2	6,7	43,3
	5,00	2	6,7	50,0
	6,00	1	3,3	53,3
	7,00	3	10,0	63,3
	9,00	1	3,3	66,7
	13,00	3	10,0	76,7
	14,00	2	6,7	83,3
	15,00	3	10,0	93,3
	16,00	1	3,3	96,7
	17,00	1	3,3	100,0
	Всего	30	100,0	100,0

м5 1i

	Частота	Проценты	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные	1,00	5	16,7	16,7
	2,00	1	3,3	20,0
	3,00	1	3,3	23,3
	5,00	1	3,3	26,7
	8,00	3	10,0	36,7
	9,00	1	3,3	40,0
	11,00	5	16,7	56,7
	12,00	2	6,7	63,3
	14,00	2	6,7	70,0
	15,00	2	6,7	76,7
	16,00	2	6,7	83,3
	18,00	5	16,7	100,0
	Всего	30	100,0	100,0

м5 2i

	Частота	Проценты	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные	1	3	10,0	10,0
	3	3	10,0	20,0
	6	1	3,3	23,3
	7	3	10,0	33,3
	8	1	3,3	36,7
	10	2	6,7	43,3
	11	2	6,7	50,0
	12	1	3,3	53,3

13	2	6,7	6,7	60,0
14	1	3,3	3,3	63,3
15	1	3,3	3,3	66,7
16	3	10,0	10,0	76,7
17	4	13,3	13,3	90,0
18	3	10,0	10,0	100,0
Всего	30	100,0	100,0	

м5 3i

	Частота	Проценты	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные 0	1	3,3	3,3	3,3
1	6	20,0	20,0	23,3
2	4	13,3	13,3	36,7
3	2	6,7	6,7	43,3
4	4	13,3	13,3	56,7
7	2	6,7	6,7	63,3
10	1	3,3	3,3	66,7
11	1	3,3	3,3	70,0
13	2	6,7	6,7	76,7
14	1	3,3	3,3	80,0
16	1	3,3	3,3	83,3
17	3	10,0	10,0	93,3
18	2	6,7	6,7	100,0
Всего	30	100,0	100,0	

м5 4i

	Частота	Проценты	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные 0	3	10,0	10,0	10,0
1	1	3,3	3,3	13,3
2	3	10,0	10,0	23,3
3	1	3,3	3,3	26,7
5	1	3,3	3,3	30,0
7	1	3,3	3,3	33,3
8	2	6,7	6,7	40,0
12	1	3,3	3,3	43,3
13	1	3,3	3,3	46,7
14	3	10,0	10,0	56,7
15	5	16,7	16,7	73,3
16	3	10,0	10,0	83,3
17	1	3,3	3,3	86,7
18	4	13,3	13,3	100,0
Всего	30	100,0	100,0	

м5 5i

	Частота	Проценты	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные 2	3	10,0	10,0	10,0
3	3	10,0	10,0	20,0
4	2	6,7	6,7	26,7
6	2	6,7	6,7	33,3
8	2	6,7	6,7	40,0

9	2	6,7	6,7	46,7
12	2	6,7	6,7	53,3
13	2	6,7	6,7	60,0
14	2	6,7	6,7	66,7
16	4	13,3	13,3	80,0
17	4	13,3	13,3	93,3
18	2	6,7	6,7	100,0
Всего	30	100,0	100,0	

м5 6i

	Частота	Проценты	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные 0	3	10,0	10,0	10,0
1	1	3,3	3,3	13,3
2	3	10,0	10,0	23,3
4	1	3,3	3,3	26,7
6	2	6,7	6,7	33,3
8	2	6,7	6,7	40,0
9	1	3,3	3,3	43,3
10	1	3,3	3,3	46,7
11	1	3,3	3,3	50,0
12	2	6,7	6,7	56,7
13	2	6,7	6,7	63,3
14	1	3,3	3,3	66,7
17	1	3,3	3,3	70,0
18	9	30,0	30,0	100,0
Всего	30	100,0	100,0	

м5 8i

	Частота	Проценты	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные 0	2	6,7	6,7	6,7
1	1	3,3	3,3	10,0
2	5	16,7	16,7	26,7
5	2	6,7	6,7	33,3
6	3	10,0	10,0	43,3
7	2	6,7	6,7	50,0
10	2	6,7	6,7	56,7
11	2	6,7	6,7	63,3
15	1	3,3	3,3	66,7
16	1	3,3	3,3	70,0
17	1	3,3	3,3	73,3
18	8	26,7	26,7	100,0
Всего	30	100,0	100,0	

м5 9i

	Частота	Проценты	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные 0	2	6,7	6,7	6,7
1	3	10,0	10,0	16,7
2	3	10,0	10,0	26,7
6	1	3,3	3,3	30,0
7	1	3,3	3,3	33,3

8	2	6,7	6,7	40,0
9	2	6,7	6,7	46,7
10	1	3,3	3,3	50,0
11	2	6,7	6,7	56,7
13	1	3,3	3,3	60,0
15	3	10,0	10,0	70,0
16	2	6,7	6,7	76,7
17	1	3,3	3,3	80,0
18	6	20,0	20,0	100,0
Всего	30	100,0	100,0	

м5 10i

	Частота	Проценты	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные 0	2	6,7	6,7	6,7
1	1	3,3	3,3	10,0
2	3	10,0	10,0	20,0
3	1	3,3	3,3	23,3
8	3	10,0	10,0	33,3
9	1	3,3	3,3	36,7
11	5	16,7	16,7	53,3
12	1	3,3	3,3	56,7
13	1	3,3	3,3	60,0
16	2	6,7	6,7	66,7
17	3	10,0	10,0	76,7
18	7	23,3	23,3	100,0
Всего	30	100,0	100,0	

м5 11i

	Частота	Проценты	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные 0	2	6,7	6,7	6,7
1	1	3,3	3,3	10,0
2	4	13,3	13,3	23,3
6	2	6,7	6,7	30,0
8	1	3,3	3,3	33,3
9	2	6,7	6,7	40,0
10	1	3,3	3,3	43,3
11	1	3,3	3,3	46,7
12	2	6,7	6,7	53,3
14	2	6,7	6,7	60,0
15	4	13,3	13,3	73,3
17	2	6,7	6,7	80,0
18	6	20,0	20,0	100,0
Всего	30	100,0	100,0	

м5 12i

	Частота	Проценты	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные 0	3	10,0	10,0	10,0
1	2	6,7	6,7	16,7
2	3	10,0	10,0	26,7
4	1	3,3	3,3	30,0

5	1	3,3	3,3	33,3
6	1	3,3	3,3	36,7
7	1	3,3	3,3	40,0
9	1	3,3	3,3	43,3
10	3	10,0	10,0	53,3
11	1	3,3	3,3	56,7
13	4	13,3	13,3	70,0
14	2	6,7	6,7	76,7
16	2	6,7	6,7	83,3
17	2	6,7	6,7	90,0
18	3	10,0	10,0	100,0
Всего	30	100,0	100,0	

м5 13i

	Частота	Проценты	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные 0	2	6,7	6,7	6,7
1	1	3,3	3,3	10,0
2	3	10,0	10,0	20,0
4	1	3,3	3,3	23,3
5	3	10,0	10,0	33,3
6	1	3,3	3,3	36,7
9	2	6,7	6,7	43,3
10	2	6,7	6,7	50,0
11	2	6,7	6,7	56,7
12	1	3,3	3,3	60,0
13	2	6,7	6,7	66,7
14	2	6,7	6,7	73,3
15	1	3,3	3,3	76,7
16	2	6,7	6,7	83,3
17	1	3,3	3,3	86,7
18	4	13,3	13,3	100,0
Всего	30	100,0	100,0	

м5 14i

	Частота	Проценты	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные 0	1	3,3	3,3	3,3
1	1	3,3	3,3	6,7
2	5	16,7	16,7	23,3
3	3	10,0	10,0	33,3
5	2	6,7	6,7	40,0
6	1	3,3	3,3	43,3
8	2	6,7	6,7	50,0
11	2	6,7	6,7	56,7
12	2	6,7	6,7	63,3
13	2	6,7	6,7	70,0
14	6	20,0	20,0	90,0
17	1	3,3	3,3	93,3
18	2	6,7	6,7	100,0
Всего	30	100,0	100,0	

м5 15i

	Частота	Проценты	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные 0	2	6,7	6,7	6,7
1	1	3,3	3,3	10,0
2	3	10,0	10,0	20,0
3	1	3,3	3,3	23,3
4	3	10,0	10,0	33,3
5	1	3,3	3,3	36,7
6	1	3,3	3,3	40,0
7	2	6,7	6,7	46,7
9	2	6,7	6,7	53,3
10	2	6,7	6,7	60,0
12	2	6,7	6,7	66,7
13	2	6,7	6,7	73,3
15	2	6,7	6,7	80,0
16	1	3,3	3,3	83,3
17	1	3,3	3,3	86,7
18	4	13,3	13,3	100,0
Всего	30	100,0	100,0	

м5 16i

	Частота	Проценты	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные 0	2	6,7	6,7	6,7
1	4	13,3	13,3	20,0
3	1	3,3	3,3	23,3
5	1	3,3	3,3	26,7
7	2	6,7	6,7	33,3
9	2	6,7	6,7	40,0
12	2	6,7	6,7	46,7
14	3	10,0	10,0	56,7
16	1	3,3	3,3	60,0
17	8	26,7	26,7	86,7
18	4	13,3	13,3	100,0
Всего	30	100,0	100,0	

м5 17i

	Частота	Проценты	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные 0	5	16,7	16,7	16,7
1	1	3,3	3,3	20,0
2	6	20,0	20,0	40,0
4	2	6,7	6,7	46,7
6	2	6,7	6,7	53,3
7	2	6,7	6,7	60,0
8	1	3,3	3,3	63,3
14	2	6,7	6,7	70,0
16	1	3,3	3,3	73,3
17	1	3,3	3,3	76,7
18	7	23,3	23,3	100,0
Всего	30	100,0	100,0	

м5 18i

		Частота	Проценты	Валидный процент	Накопленный процент
Валидные	0	2	6,7	6,7	6,7
	1	3	10,0	10,0	16,7
	2	3	10,0	10,0	26,7
	3	1	3,3	3,3	30,0
	5	2	6,7	6,7	36,7
	7	1	3,3	3,3	40,0
	8	1	3,3	3,3	43,3
	10	2	6,7	6,7	50,0
	11	1	3,3	3,3	53,3
	12	1	3,3	3,3	56,7
	14	1	3,3	3,3	60,0
	15	1	3,3	3,3	63,3
	16	3	10,0	10,0	73,3
	17	6	20,0	20,0	93,3
	18	2	6,7	6,7	100,0
	Всего	30	100,0	100,0	

**Результати типу спрямованості особистості практичного психолога
(за Т. Даниловою)**

переважаючий тип спрямованості

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	гуманістичний	11	36,7	36,7	36,7
	екзистенційний	5	16,7	16,7	53,3
	прагматичний	5	16,7	16,7	70,0
	егоцентричний	6	20,0	20,0	90,0
	невизначений	3	10,0	10,0	100,0
	Total	30	100,0	100,0	

Crosstabs

переважаючий тип спрямованості * стать досліджуваних

Crosstab

% within переважаючий тип спрямованості

		стать досліджуваних		Total
		чоловіки	жінки	
переважаючий тип спрямованості	гуманістичний	36,4%	63,6%	100,0%
	екзистенційний	40,0%	60,0%	100,0%
	прагматичний	60,0%	40,0%	100,0%
	егоцентричний		100,0%	100,0%
	невизначений		100,0%	100,0%
Total		30,0%	70,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	6,450 ^a	4	,168
Likelihood Ratio	8,771	4	,067
Linear-by-Linear Association	2,340	1	,126
N of Valid Cases	30		